

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
Видавничо-поліграфічний інститут
Кафедра графіки**

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Світлана Оляніна

« ____ » _____ 2020 р.

Магістерська дисертація

на здобуття ступеня магістра

**зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація»**

**на тему: «Художньо-технічне оформлення та поліграфічне виконання
книги Олівера Сакса “Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом”»**

Виконав (-ла):

студент (-ка) VI курсу, групи СГ-91мп

Фукс Тетяна Борисівна

Науковий керівник:

професор Оляніна С. В.

Консультант розділу економіки:

ст. викладач Сірик М. В.

Консультант розділу ТПВ:

доцент Клименко Т. Є.

Рецензент:

Арт-директор креативного агентства

«Вертіго» Кушеченко М. Д.

Засвідчую, що у цьому дипломному
проекті немає запозичень з праць інших
авторів без відповідних посилань.

Студентка _____

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Видавничо-поліграфічний інститут

Кафедра графіки

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Напрямок підготовки 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Спеціалізація: «Образотворче мистецтво»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ Світлана Оляніна
(підпис) (прізвище ініціали)

« » _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ
на дипломний проект студенту

Фукс Тетяні Борисівні

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема дисертації: «Художньо-технічне оформлення та поліграфічне виконання книги Олівера Сакса “Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом”».

Науковий керівник дисертації: Оляніна Світлана Валеріївна,
д. мистецтвознавства, професор кафедри графіки.

Затверджено засіданням кафедри від «__» _____ 20__ року № _____

2. Термін подання студентом дисертації _____

Об'єкт дослідження :

4. Вихідні дані: Поліграфічне та художньо-технічне оформлення книги Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом».

5. Перелік завдань, які потрібно розробити: Аналіз попередніх видань книги «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом» Олівера Сакса. Розробка художньо-технічного оформлення, обґрунтування стилістики нового видання. Проектування всіх складових книги, в тому числі обкладинки, форзацу, титулу.

6. Визначення теоретичних аспектів досліджуваного питання; проведення літературного огляду, здійснення аналізу історичного досвіду та визначення сучасних тенденцій предмета дослідження; визначення методичних підходів до вивчення проблеми та здійснити ґрунтовний аналіз предмета дослідження з використанням методичного інструментарію, формування обґрунтованих пропозиції щодо поліпшення предмета дослідження; здійснення художньо-технічного оформлення обраного видання.

7. Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслеників, плакатів, презентацій тощо). Поліграфічний макет книги, стенд із обраними ілюстраціями, роздрукований на пластику ПВХ, презентація.

8. Дата видачі завдання _____

Календарний план

8. Консультанти розділів дисертації

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Економіка	Сірик М. В.		
ТПВ	Клименко Т.Є.		

9. Дата видачі завдання _____

з/п	Назва етапів виконання дипломного проекту (роботи)	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ		

2	Аналіз прототипу та розробки концепції свого варіанту оформлення твору.		
3	Проектування і художньо-технічне оформлення нового видання; ескізи ілюстрацій.		
4	Розробка технології виготовлення видання.		
5	Оригінал – макет нового видання		
6	Оформлення пояснювальної записки, ілюстративного матеріалу та блоку. Написання висновків та списку використаних джерел.		
7	Останній перегляд дипломного проекту та допуск до захисту. Здача роботи на кафедру для рецензування.		
.8	Захист дипломного проекту		

Студент

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Науковий керівник дисертації

(підпис)

Оляніна С. В.

РЕФЕРАТ

Для підготовки дипломної магістерської роботи було обрано твір Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом».

Для цього видання був обраний формат 84x108/32, гарнітура «Roboto Slab», «Helvetica», папір щільністю 120 г/м².

Враховуючи літературні особливості твору, зокрема авторський акцент на емоційних переживаннях описаних героїв, а також наявність великої кількості наукових термінів, було вирішено створити легку для сприймання книгу з комбінованим ілюстративним матеріалом та вставками рукописного тексту.

Задля привернення уваги читача, було використано різноманітні поліграфічні матеріали та прийоми, зокрема друк на прозорій плівці. Композиційне рішення книги є цілісним, шрифтове рішення є легким для сприйняття та гармонійно поєднаним зі стилістикою ілюстрацій. Титульні та технічні сторінки оформлені лаконічно та відповідають загальній стилістиці книжкового ансамблю.

Магістерська дисертація містить 4 розділи, об'єм – 75 сторінок.

У першому розділі «Аналіз художньо-технічного оформлення і поліграфічного виконання видання взятого за основу» було проаналізовано художні та технічні характеристики видання «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом» видавництва «Наш формат» 2018 року.

У другому розділі «Проектування і художньо-технічне оформлення нового видання» було поетапно описано процес створення нового видання, вибору шрифтового та ілюстративного варіанту оформлення, полів, полоси набору і т.д.

У третьому розділі «Розробка технології виготовлення видання» було проведено детальний аналіз технічних характеристик видання. Було створено блок-схему проектування видання, а також маршрутно-технологічну карту з урахуванням особливостей макету та необхідних видів устаткування і матеріалів.

У четвертому розділі «Техніко-економічне обґрунтування» було підраховано різноманітні економічні показники майбутнього видання, такі як витрати на авторський гонорар, художній гонорар, витрати на поліграфічне виконання, вартість паперу, картону тощо, собівартість накладу і примірника, прибуток тощо.

Загалом, було проведено кропітку роботу з аналізу попередніх видань, художньо-технічного, поліграфічного та економічного проектування нового видання. Було створено цілісний, придатний до тиражного друку макет видання.

ABSTRACT

Oliver Sachs' «The Man Who Mistook His Wife With A Hat» was chosen to prepare the thesis project.

For this edition the format 84x108/32, the typefaces Set "Roboto Slab", "Helvetica", the paper with a density of 120 g/m² was chosen.

Given the literary features of the work, in particular the author's emphasis on the emotional experiences of the described characters, as well as the presence of a large number of scientific terms, it was decided to create an easy-to-understand book with combined illustrative material and handwritten inserts.

In order to attract the reader's attention, various printing materials and techniques were used, including printing on transparent film. The compositional solution of the book is integral, the font solution is easy to understand and harmoniously combined with the style of illustrations. The title and technical pages are concise and correspond to the general style of the book ensemble.

The first section "Analysis Of Artistic And Technical Design And Printing Of The Publication Taken As A Basis" analyzed the artistic and technical characteristics of the

publication "The Man Who Mistook His Wife With A Hat" published by "Our Format" in 2018.

The second section "Design Of A New Edition" was a step-by-step description of the process of creating a new edition, choosing a font and illustrative design, margins, typesetting, etc.

In the third section "Development Of The Technology Of Production Of The Edition" the detailed analysis of technical characteristics of the edition was carried out. A block diagram of the publication design was created, as well as a route-technological map taking into account the features of the layout and the necessary types of equipment and materials.

In the fourth section "Feasibility Study" various economic indicators of the future edition were calculated, such as costs of royalties, artistic fees, costs of printing, cost of paper, cardboard, etc., cost of circulation and copy, profit, etc.

In general, painstaking work was carried out on the analysis of previous editions, artistic, technical, printing and economic design of the new edition. A complete, printable layout of the publication was created.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ І ПОЛІГРАФІЧНОГО ВИКОНАННЯ ВИДАННЯ ВЗЯТОГО ЗА ОСНОВУ.....	6
1.1. Загальна характеристика	6
1.2. Видавнича настанова	7
1.3. Формат книги.....	7
1.4. Патітурка книги.....	7
1.5. Форзац.....	11
1.6. Титульний аркуш, авантитул	13
1.7. Формат полоси набору.....	15
1.8. Оформлення і розташування колонцифр та колонтитулів	16
1.9. Система рубрикацій	19
1.10. Підписи до рисунків.....	21
1.11. Виділення в тексті	21
1.12. Доцільність, функціональна і естетична виправданість обрання шрифтів	23
1.13. Спускова сторінка	26
1.14. Обґрунтованість ілюстрування.....	26
1.15. Зміст.....	28
1.16. Вихідні дані.....	29
1.17. Міра творчої оригінальності	30
1.18. Якість поліграфічного виконання всіх елементів видання.....	30
1.19. Загальне судження про екологічну доцільність.....	30
1.20. Загальна оцінка художньо-конструктивних якостей видання	30
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. ПРОЕКТУВАННЯ І ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ НОВОГО ВИДАННЯ.....	33
2.1. Загальна характеристика обраного варіанту оформлення початкових даних для видання	33

2.2. Обраний формат книги, його виправданість в залежності від типу, обсягу і призначення видання	33
2.3. Обраний тип оправи (або обкладинка) книги, шрифтове, графічне, композиційне оформлення..	34
2.4. Запропонований варіант оформлення форзацу	35
2.5. Оформлення титульного аркушу (розворот), авантитулу	35
2.6. Обраний формат шпальти набору, розміри полів і їх доцільність.....	36
2.7. Оформлення і розташування колонцифр, колонтитулів, їх шрифтове рішення.....	37
2.8. Обрана система рубрикацій	37
2.9. Обраний варіант підписів до рисунків.....	38
2.10. Виділення в тексті	38
2.11. Характеристика обраних шрифтів до всіх видів тексту.....	38
2.12. Варіант оформлення початкових (спускових) сторінок (шпальт)	39
2.13. Запропонований варіант ілюстрування	39
2.14. Зміст (оглав), його функціональні, шрифтові і композиційні якості	40
2.15. Вихідні дані, їх шрифтове і композиційне рішення	41
2.16. Міра творчої оригінальності	41
2.17. Якість поліграфічного виконання всіх елементів видання.....	41
2.18. Загальне судження про екологічну доцільність.....	42
2.19. Загальна оцінка художньо-конструктивних якостей видання	42
Висновки до розділу 2	43
РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИДАННЯ	44
3.1. Аналіз вихідних даних для проектування	44
3.2. Аналіз технологічно-якісних параметрів.....	44
3.3. Проектування комплексного технологічного процесу	48
3.4. Розробка блок-схеми технологічного процесу	49
3.5. Маршрутно-технологічна карта.....	52
3.6. Розрахунково-технічна частина.....	57

Висновки до розділу 3	62
РОЗДІЛ 4. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ	63
4.1. Розрахунок кількісних показників	63
4.2. Розрахунок авторського гонорару	65
4.3. Витрати на поліграфічне виконання	66
4.4. Вартість паперу, картону, палітурних та інших матеріалів.....	67
4.5. Загальновидавничі витрати	70
4.6. Розрахунок повної видавничої собивартості.....	71
4.7.1. Економічні показники. Кількісні показники.....	72
4.7.2 Фінансові показники	72
Висновки до розділу 3	73
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75

ВСТУП

Темою магістерської роботи було обрано створення ілюстрованого видання роману Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом», написанного у 1985 році.

Завданням магістерської роботи був аналіз попередніх видань та тематичної наукової літератури, робота над стилістичним та художнім рішенням макету видання, робота над шрифтами, ілюстративним наповненням, версткою твору, дослідженням процесу розробки видання сфери анамнезу та нейропсихології.

Попередні видання даного твору наявні як мовою оригіналу (англійською), так і в українському перекладі. В Україні книгу було опубліковано видавництвом «Наш формат» у 2018 році.

Актуальність теми полягає у відсутності ілюстрованого видання роману Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом» українською мовою, попиті і потребі ринку у виданнях, присвячених темам психіатрії та неврології.

Метою магістерської роботи було обрано не лише аналіз та удосконалення вже існуючих композиційних, стильових, кольорових художніх рішень, але і створення цілісного, придатного до тиражного друку видання твору українською мовою. Таке видання має заохочувати цільову аудиторію (діти молодшого шкільного віку) до читання та пізнання нового. Зважаючи на мету роботи, було виділено основні її завдання:

1) пошук та опрацювання літературних першоджерел, аналіз наукових праць українських та зарубіжних вчених з питань проектування, конструювання і художнього оформлення видань наукової, медичної, науково-популярної літератури, ознайомлення з чинним законодавством України, нормативно-інструктивним матеріалом, діючими стандартами тощо;

2) аналітичний огляд виданої літератури за обраною темою, визначення сутності предмету дослідження, узагальнення всієї зібраної інформації;

3) розкриття поставлених у проєкті завдань оформлення і послідовне викладення порядку їх здійснення.

4) обґрунтування рішень художнього і поліграфічного втілення видання, зокрема тих, що стосуються змісту, вихідних даних, колонцифр, колонтитулів, підписів до ілюстрацій, шрифтового і композиційного рішення, розмірів полос набору, полів, відстані між графічними шрифтовими елементами, гарнітур, кегля і накреслення шрифтів.

5) створення оригіналів художнього оформлення і ілюстрацій, що відповідають видавничим і поліграфічним вимогам та виконаними у відповідності з вказаними методами виконання;

6) створення макету (моделі) видання на відповідній кількості сторінок (20-40), обумовленому об'ємом дипломного проекту і необхідністю показати всі типові композиції полос сторінок і розворотів, макет видання має містити:

- 7) оправу (обкладинка. Суперобкладинка, футляр),
- 8) форзац,
- 9) титульні елементи,
- 10) вихідні дані та інші елементи початкових і кінцевих сторінок книги,
- 11) сторінки і розвороти, які демонструють передбачені проектом прийоми верстки, монтажу текстових та образотворчих елементів, ілюстрацій, їх графічні особливості;
- 12) аналіз отриманого макету з естетичної, економічної, поліграфічної точки зору та доопрацювання художніх, технічних, композиційних моментів задля отримання найкращого результату.

При створенні макету особлива увага має приділятися загальному образу книги, її цілісності, композиційної єдності ілюстративного матеріалу та шрифтів, зручності використання та читання.

Об'єктом дослідження є видання книги у жанрі анамнезу для старшого шкільного віку та дорослої аудиторії.

Предметом дослідження є художньо-технічне оформлення і поліграфічне виконання нового видання.

Вирішальну роль в оформленні нового видання надано створенню вдалої верстки книги, виразного ілюстративного матеріалу, роботі з кольором, а також гармонійному поєднанню всіх елементів книги в єдине ціле.

РОЗДІЛ 1.

АНАЛІЗ ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ І ПОЛІГРАФІЧНОГО ВИКОНАННЯ ВИДАННЯ ВЗЯТОГО ЗА ОСНОВУ

Для перевидання було обрано книгу «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом» видавництва «Наш формат», 2018 року. Дане видання вміщує 24 глави, які розповідають різноманітні історії з лікарської практики. У творі автором описано найпоширеніші неврологічні розлади, щоденні проблеми пацієнтів з емоційними та фізичними вадами. Інформативний та емоційний зміст книги робить її повчальною та науково корисною для студентів-неврологів, а також для тих, хто зацікавлений у роботі людського мозку. Для аналізу художнього-технічного виконання видання було обрано ще декілька видань даного роману від зарубіжних видавництв та здійснено порівняльний аналіз.

1.1 Загальна характеристика

У своєму романі О. Сакс описує історії хвороби пацієнтів, які блукають у примарному світі неврологічних розладів. Зокрема, змальовані історії людей, які страждають від порушень сприйняття світу та розумових аберацій, а саме тих, хто:

- 1) втратили пам'ять;
- 2) не мають адекватного розуміння понять часу та простору;
- 3) мають відчуття «відокремленості» власного тіла або його частин;
- 4) страждають на періодичні тіки (синдром Туретта);
- 5) мають розлади аутистичного спектру, однак є надзвичайно обдарованими у певних видах діяльності (математиці, мистецтві тощо).

Книжка містить 24 есе, об'єднані в 4 розділи, кожен із яких описує окремий аспект функції мозку.

З поліграфічної точки зору, роман є середнім за обсягом (в українському виданні видавництва «Наш формат» 2018 року, з форматом 60x90/16 (145x215 мм) та кеглем шрифту 10 пт та ілюстративністю менше 1%, об'єм книги складає 192 сторінки).

1.2 Видавнича настанова

Книга є літературно-художнім виданням для дорослих та дітей старшого шкільного віку. Оформлення видання має відповідати запитам цільової аудиторії та нормам ДСТУ за рівнем ілюстративності, кеглем та накресленням шрифтів тощо. Текстовий блок має бути зручно читабельним, ілюстрації мають доповнювати та акцентувати увагу на літературній складовій видання, обкладинка має привертати увагу читача та заохочувати до купівлі видання.

1.3 Формат книги

Формат цього видання 60х90/16 (сфальцьований папір з подальшим утворенням зошита із 16 сторінок до обрізного формату 145 на 215 мм). Відповідно до стандартів книжкових видань, цей формат є середнім та відповідає нормам формату дорослої книги. Використання великого формату дозволяє вдало розмістити полосу набору тексту, обрати задовільний кегль шрифту і, водночас, зробити видання зручним для носіння з собою.

1.4 Патілурка книги

Дизайн обкладинки книги - це передусім процес передачі авторського задуму читачеві у стислій формі. Успішна патілурка книги повинна заохочувати читача "відчути" книгу, а не тільки "розповісти" про неї.

Крім цього, обкладинка є важливим маркетинговим інструментом книг. Її дизайн повинен забезпечувати достатню кількість інтриги та зацікавленості читача.

Типографіка, яку обрано для назви книги та імені автора відіграє значну роль у привабливості книги. Обрані шрифти мають підтримувати загальну шрифтову стилістику книги та підкреслювати її літературні особливості. Якщо на обкладинці використовується більше одного шрифту, то всі вони мають вдало поєднуватися між собою та створювати цілісну шрифтову композицію.

Кольори, які обрано для обкладинки, також мають відповідати загальному настрою книги. Дизайн обкладинки повинен натякати читачеві на авторський задум письменника, а також відповідати жанровим очікуванням.

Щодо видання, обраного для аналізу, то розміщення назви та імені автора на обкладинці досить цікаве (рис 1.1). Назва твору набрана рубленим плакатним шрифтом у дві строки, однакові за шириною. Шрифтова композиція нахилена, що створює особливу динаміку. Ім'я автора також набрано плакатним нахиленим шрифтом. Усі літери шрифтових елементів обкладинки є прописними, що ускладнює читабельність, однак підкреслює емоційне забарвлення назви. Композиційно, усі шрифтові блоки вирівняні по лівому краю обкладинки. Шрифтова композиція оформлена різними кольорами (ім'я автора – чорним, назва твору – білим кольором), що створює додатковий контраст між цими текстовими елементами. Тло палітурки тоноване у три відтінки коричневого кольору, подані блоками, у плакатній стилістиці.

На палітурці також розміщено велику ілюстрацію із зображенням капелюха, який одягнений на певну «людину-невидимку» – жінку у синій сукні та із перлинами на шії. Ілюстрація відповідає стилістиці шрифтового блоку, вона поділена на певні геометричні кольорові блоки, та композиційно зав'язана із розміщенням назви твору.

На корінці розміщені назва твору (по центру), ім'я автора (у верхній частині корінця), назву видавництва (у нижній частині корінця) За стилістикою шрифтова композиція корінця дублює шрифтову композицію передньої кришки палітурки. Тло корінця є логічним продовженням загального тла палітурки та тоноване у коричневий колір із розміщенням на ньому відповідної ілюстрації (капелюха).

На звороті обкладинки розміщено біографію автора твору, що подана у дві колонки, виконану шрифтом, який також було використано для основного тексту книжкового блоку. Крім цього, тло звороту також тоновано у коричневий колір та поділено на перві кольорові блоки. На звороті також бачимо 4 рецензії до твору, логотип видавництва, посилання на його соціальні мережі, штрих-код. Усі елементи вирівняні відповідно до сітки та виглядають гармонійно.

Загалом, оформлення обкладинки гармонійне та зручне для сприйняття цільовою аудиторією. Палітурка привертає увагу читача великою ілюстрацією, композиційно зав'язаною із назвою твору, динамічним розміщенням текстових блоків та контрастом форм. (рисунок 1.1).

Щодо недоліків даної палітурки можна виділити її стильову відокремленість від стилю книжкового блоку, адже плакатна тематика не підтримується жодним з інших елементів видання.

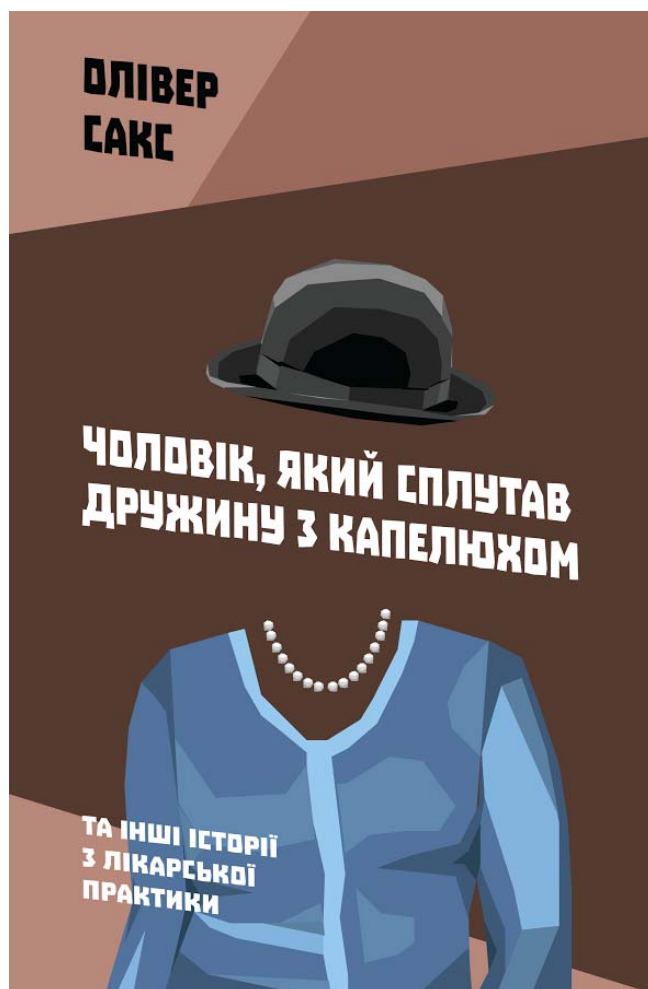

Рисунок 1.1 – Оформлення обкладинки видання

Для порівняння розглянемо ще декілька прикладів обкладинок для видань даного твору, наприклад, варіант видавництва «PanMacmillan» 2017 року (рис 1.2).

Рис 1.2 – Палітурка книги «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом, та інші історії з лікарської практики» видавництва «PanMacmillan»

Палітурка даного видання оформлена у стилі мінімалізм, з використанням друку у 2 кольори (cyan, black) та простих впізнаваних силуетів: жіночих губ та капелюха. Використані класичні шрифти із засічками, назва твору та ім'я автора центровані. Художня цінність даної обкладинки полягає в її композиційній гармонії та простоті.

Додатково розглянемо обкладинку видавництва «Touchstone» 1998 року (рис 1.3).

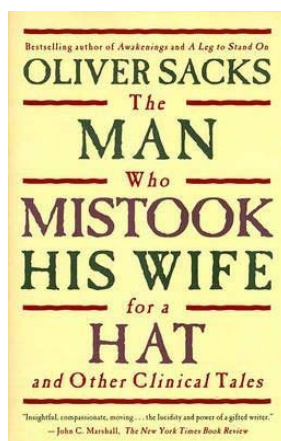

Рис 1.3 – Палітурка книги «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом, та інші історії з лікарської практики» видавництва «Touchstone»

Згадана вище палітурка містить суто шрифтову композицію, набрану шрифтом із засічками. Використані різні формати регістру, а також різні накреслення шрифту. Шрифтова композиція швидко зчитується та легко розподіляється на логічні текстові блоки за допомогою горизонтальних ліній. Кольорова гама підкреслює інтонаційні наголоси на окремих словах.

1.5. Форзац

Коли читач відкриває книгу, форзац - це перший розворот, який впадає йому в око. Саме тому, форзац відіграє важливу роль у формуванні загальної композиції книги.

Перші форзаци виготовляли з тонкого пергаменту зі шкіри тварин. Щодо декоративного оздоблення, то вже у 18 столітті європейські видавці почали прикрашати форзаци французькими вензелями, голландськими гребінчастими візерунками, класичними турецькими кам'яними мотивами та закрученими різновидами інших візерунків.

Коли в 19 столітті став можливим друк книжкового блоку, а в 1830-х роках процес опрацювання книги було механізовано, стиль декоративних форзаців змінився. Форзаци почали прикрашати паттернами із рослинними та іншими натуралістичними мотивами. Лише наприкінці 19 століття форзаци почали ілюструвати зображеннями, які доповнювали тему книги. Приблизно на початку 20 століття ілюстративні форзаци почали використовуватися у верстці дитячої літератури.

Існує декілька видів класифікації форзаців. За своїми конструктивними особливостями вони бувають суцільнопаперовими і складеними. Форзаци першого типу складаються із суцільного паперового листа, сфальцованого у один згин. Форзаци другого типу складаються з двох частин паперового листа, які з'єднані між собою тканинним фальчиком.

За конструкцією і методом приєднання до книжкового блоку розрізняють дев'ять видів форзаців:

- 1) «свій» - перша (остання) сторінки блоку приклеюються до палітурної кришки. Таке кріплення використовується в книжках з товщиною блоку до 20 мм;
- 2) накидний – також передбачає кріплення першої та останньої сторінок блоку до палітурної кришки, при цьому блок книги складається з одного зошита;
- 3) приклейний – сфальцований папір приклеюється смужкою клею до першої сторінки першого зошита, застосовується для книг, зшитих нитками чи термонитками, товщина яких не перевищує 30 мм;
- 4) приклейний з паперовою окантовкою – схожий на приклейний, але для міцності на корінець наклеюється смужка паперу. Рекомендований для книг товщиною понад 30 мм;
- 5) приклейний з тканинної окантовкою – такий самий, що і попередній, але замість паперу застосовується смужка тканини;
- 6) на стрижні - роль стрижня грає смужка тканини або паперу шириною близько 10 мм, яка виконує функцію своєрідного шарніра; особливістю такого форзацу є те, що при відкриванні він не тягне титульний лист; підходить для книг, які передбачається використовувати інтенсивно;
- 7) пришивний – схожий на приклейний, але ширина чотирьохсторінкових зошитів повинна бути більше ширини всього блоку на 5-6 мм, які огинають його фальц і клеються до корінцевого поля; після цього зошит прошивається нитками разом з форзаці; найчастіше застосовується для видань довготривалого користування;
- 8) з тканинним фальчиком – схожий на пришивний, але замість паперового фальца застосовується міцніший тканинний; використовується для масивних важких видань;
- 9) виклейний – складається з трьох паперових сторін, двох вузьких і одного широкого, і тканинного фальчика.

За видом нанесеного на них зображення форзаці діляться на тематичні, фонові і декоративні. Вибір художнього оформлення форзацу халежить від жанрових особливостей видання та загального стильового рішення книги.

Форзац даного видання надрукований на папері середньої щільності (приблизно 90-115 г/м²), що дозволяє надійно прикріпити книжковий блок до палітурки книги. Його оформлення є простим – даний розворот тоновано у єдиний колір. Таке художнє рішення є виправданим, адже оформлення обкладинки і книжкового блоку також є простим і мінімалістичним. Такими чином, сторкатість оформлення форзацу могла би порушити стилістичну єдність видання.

Загалом, форзац не створює дисбалансу у загальному композиційному рішенні книги, його оформлено відповідно потребам цільової аудиторії.

1.6. Титульний аркуш, авантитул

Титульний аркуш — заголовний аркуш видання, основний титульний елемент книги, на якому зазначаються основні відомості про неї — прізвище автора, назва, жанр, місце і час видання, видавництво, марка видавництва, марка серії, номер тому та інше.

Титульна сторінка даного видання оформлена лаконічно: ліва сторінка розвороту вміщує технічну інформацію, надруковану шрифтом основного текстового блоку PT Serif. Права частина розвороту також є чисто текстовою, на ній, зокрема розміщено:

- 1) ім'я автора, надруковане основним шрифтом PT Serif;
- 2) назва твору, надрукована шрифтом FF Signa Pro Bold;
- 3) додаткова назва твору, надрукована шрифтом FF Signa Pro medium;
- 4) інформація про перекладача, надрукована основним шрифтом PT Serif та його курсивною версією PT Serif Italic;
- 5) назва видавництва, надрукована шрифтом PT Serif.

Титул дублюється на 2 сторінках двома мовами : українською та англійською (рис 1.4). Таке рішення є виправданим, адже в оригіналі твір написано саме англійською мовою.

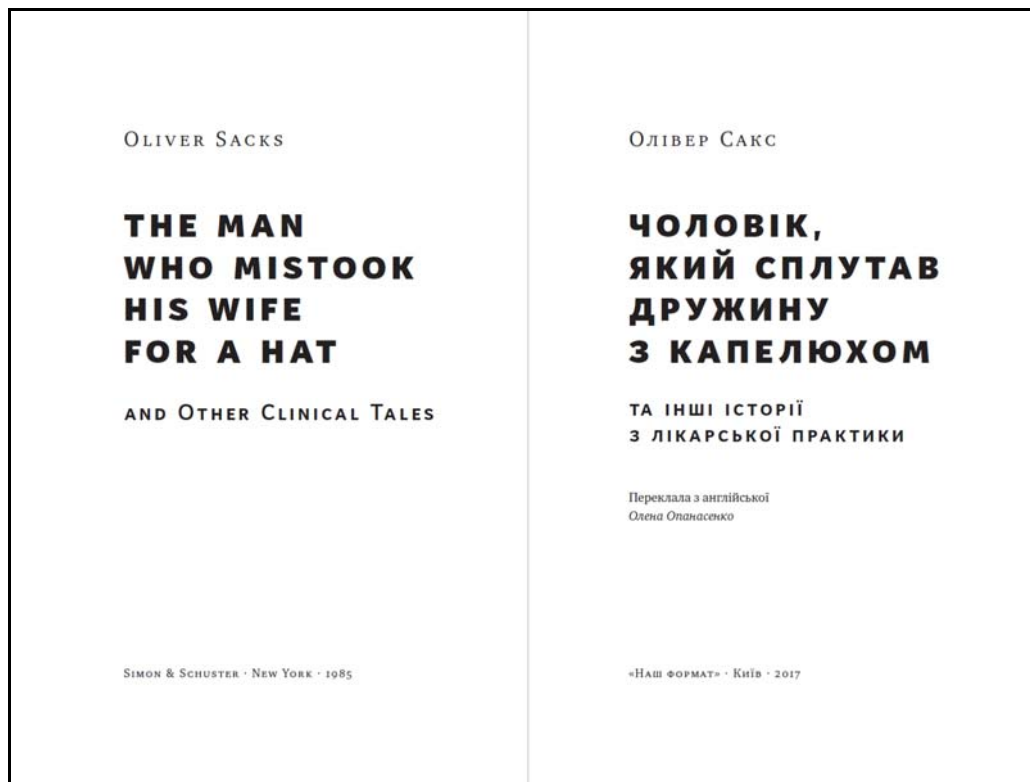

Рис 1.4 – Оформлення титульної сторінки

Текстові блоки даного розвороту не є дуже вдалим за розміщенням, адже відступи між назвою твору та додатковою назвою є практично ідентичними із відступами від назви до імені автора, а це порушує принципи єдності смислових елементів дизайну.

Крім цього, значним недоліком титульного розвороту є велика кількість різних шрифтів і накреслень, використаних для його оформлення. Також, міжбуквенна відстань також відрізняється у різних текстових блоках.

Авантитул — вступна сторінка книги, один із титульних елементів, який містить деяку частину вихідних даних: видавничу марку (або назву видавництва), або марку серії, у деяких випадках — епіграф, присвяту.

Авантитул у розглянутому виданні простий та лаконічний (рис 1.5). На ньому, зокрема, розміщено назву твору, подану шрифтом FF Signa Pro Bold. Її розміщено у верхній лівій частині правої сторінки розвороту. Таке художнє рішення є типовим для художніх видань, призначених для дорослої аудиторії, однак, декоративної чи заохочувальної до придбання покупцем.

Рис 1.5 – Оформлення авантитулу

1.7. Формат полоси набору

При форматі 145x215 мм після обрізу, видання має такі поля : верхнє та нижнє складають по 20 мм, внутрішнє та зовнішнє по 18 мм. Таким чином, полоса набору складає 118*175 мм і вміщує приблизно 55 знаків у рядку та 35 рядків для повністю заповненої полоси. Верхнє, внутрішнє та зовнішнє поля є достатніми, тоді як нижнє поле виглядає занадто вузьким через розміщення на ньому колонцифри.

У сучасній типографії є безліч підходів до верстки полів книжкового видання. Серед «класичних» та найбільш відомих можна виділити, зокрема «пропорцію Мільхзака» та «канон Ван де Граафа».

У видавничій справі одним із стандартних та загальноприйнятих прийомів верстки полів видання є «пропорція Мільхзака» (рис 1.6). Умовно позначимо поля літерами: корішкове поле — літерою k, верхнє поле — літерою l, зовнішнє поле— літерою m, нижнє поле — літерою n.

Мільхзак — бібліотекар, що вивчав особливості книжних видань, та зумів вивести вдалі пропорції верстки полоси набору. Згідно з його пропорціями, відношення полів має бути розраховане за формулою: $k : l : m : n = 2 : 3 : 4 : 6$.

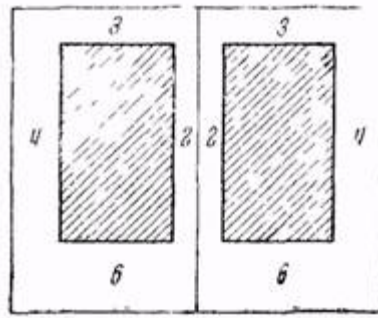

Рис 1.5 – Схема верстки розвороту за «пропорцією Мільхзака»

Щодо «канону Ван де Граафа» (рис 1.6), то цей підхід передбачає побудування сітки з діагональними лініями, що сполучають крайні точки сторінок та розвороту. На основі їх перетинів будується формат полоси набору. Даний спосіб є досить загальновживаним. Його було детально описано у праці Яна Чихольда «Вигляд книги».

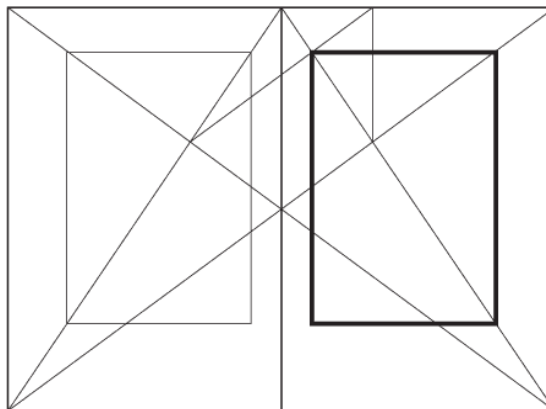

Рис 1.6 – Схема верстки розвороту за «каноном Ван де Граафа»

Для розглянутого видання, жодний з вищеописаних прийомів не був використаний. Загалом, вибір формату є вдалим, адже він дозволяє розмістити значну кількість знаків великого кеглю шрифту і при цьому використати достатній для комфортного сприйняття інтерліньяж.

1.8. Оформлення і розташування колонцифр та колонтитулів

Позначення порядкового номеру сторінки у виданні називають колонцифрою. Наявність, розмір та розташування колонцифри залежить від особливостей видання.

Так, у виданнях з нескладною рубрикацією, де читач рідко користується колонцифрами для відшукування окремих частин тексту (в дитячій, художній, словниковій літературі), особлива її акцентуація не потрібна. У навчальних, наукових, довідкових виданнях колонцифри - необхідний елемент; вони мають бути помітними. Для їх акцентуації використовується виділення за місцем розташування, кеглем та накресленням шрифту.

Друк номерів сторінок (те, що сьогодні виглядає цілком необхідним і очевидним) став звичною друкарською практикою лише з другої чверті XVI століття. Вона прийшла на заміну кустоді – текстовому скороченню, яке позначало перше слово наступної сторінки та було поширене у книгодрукуванні аж до кінця 15 століття.

Щодо обраного видання, то колонцифра у ньому розташована на нижньому полі сторінки та заверстана шрифтом основного тексту – FF Signa Pro Medium (рис 1.6). Кегль колонцифри відповідає кеглю основного шрифту та складає 10 пт. Загалом, вибір шрифту та верстка колонцифри є типовою, серед недоліків верстки можна виділити недостатній розмір нижнього поля сторінки, який додатково скорочується розміщеною на ньому колонцифрою.

Колонтитул – це заголовкові дані (назва твору, частини, глави, параграфа тощо), які розміщуються за межами основного текстового блоку кожної сторінки книги, газети, журналу. Колонтитул - довідковий текст, який вказує читачеві, який матеріал надрукований на сторінці (в збірнику); до якого розділу і підрозділу твору відноситься текст сторінки (у моновиданнях); які слова або слова на які початкові літери або букву розміщені на сторінці (у словниках).

Колонтитул допомагає читачеві краще орієнтуватися в виданні і швидко, простим перегортанням сторінок знаходити шуканий матеріал. Колонтитули доцільні в довідкових виданнях, де завдяки їм читач легше і швидше знаходить довідки, в складних за рубрикацією монографіях, посібниках, підручниках для вузів, збірках творів. Недолік, що обмежує його застосування, - в тому, що він забирає у основного тексту принаймні дві повні рядки.

Колонтитули мають свою класифікацію, зокрема, розрізняються постійні і змінні колонтитули. Постійні колонтитули є однаковими для усієї книги, а змінні, навпаки, варіюються з переходом до нової глави чи параграфу у моновидаваннях, до нового твору – в збірниках, до нової сторінки – в словниках.

Колонтитули, що змінюються на кожній сторінці видання, називаються «ковзаючими».

Крім того, змінні колонтитули можуть бути одноступінчастими, тобто такими, містять однаковий текст на кожній сторінці розвороту, і двоступінчастими, з різним текстом колонтитула на лівій і правій сторінках розвороту.

Колонтитули тільки до однієї з частин видання (наприклад, до приміток) при відсутності їх на сторінках основного тексту можна назвати частковими.

«Ковзаючі» колонтитули необхідні перш за все в словниках, енциклопедіях і подібних виданнях, де на кожній сторінці розташовано кілька або статей, і повинен допомагати при пошуку тієї, що потрібна. Варіанти колонтитула:

При підготовці колонтитулів слід мати на увазі, що з технічних причин колонтитули не розміщують на титульному аркуші, спускових початкових смугах, смугах цілком зайнятих ілюстраціями тощо.

Колонтитули даного видання оформлені простим чином. Вони набрані шрифтом основного тексту FF Signa Pro Medium невеликого кеглю (до 6 пт) та розташовані на верхньому полі сторінки, вирівняні по зовнішньому краю розвороту (ри 1.7). На кожній сторінці видання (окрім технічних сторінок, шмуктитулів тощо) колонтитули складаються з двох основних частин. Перша частина - це номер розділу, поданий у прописному вигляді («частина перша») та назва цього розділу. Дві частини колонтитулу розділені між собою крапкою.

Колонтитул, так само як і колонцифра, не вирівняні відповідно до основної смуги набору, їх зовнішнє поле трохи збільшене та відповідає зовнішньому полю блоків текстових виділень. Таке рішення не можна назвати вдалим з огляду на втрату цілісності верстки. Виір шрифтів для колонтитулу можна назвати вдалим, адже колонтитули зручно зчитуються та не суперечать з основним текстовим блоком.

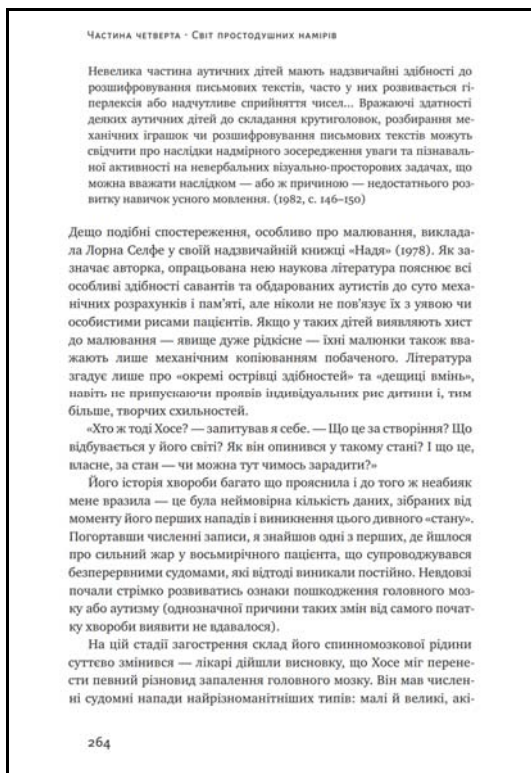

Рис 1.7 – Розміщення колонтитулу та колонцифри на сторінці

1.9. Система рубрикацій

Шмуцтитул — сторінка, на якій набирають заголовок частини, розділу чи глави книги, інколи окремих творів, які входять у збірку. У стародруках — це додатковий титульний аркуш, який розміщували перед основним титулом для захисту останнього від забруднення. Шмуцтитули потрібні, перш за все, читачеві. Вони відділяють частини чи усі твори один від одного, вполегшують пошук потрібного розділу і підкреслюють його відносну самостійність. Крім цього, шмуцтитул художньо збагачує книгу, підкреслює певні особливості літературної складової кожної частини, розділу, глави тощо.

Шмуцтитул може бути складеним, мальованим, комбінованим, декоративним і сюжетно-ілюстрованим — залежно від типу видання.

Верстають шмуцтитул на непарній сторінці з пустим зворотом. Інколи з метою економії паперу зворот шмуцтитула задруковують. З тією ж метою в деяких виданнях шмуцтитул заміняють «шапкою» — заголовком зверху сторінки складання. Колонцифру, колонтитул на шмуцтитулах не розміщують. Майбуть,

найбільш вагомими складовими вдалої композиції видання є оформлення обкладинки книги, а також оформлення шмуцтитулів. Шмуцтитули зустрічаються у виданнях різноманітних жанрів, зокрема, у поетичних збірках, історичних романах, мемурах, комісах, дитячих книжках.

Шмуцтитули нерідко спрощуються до збільшення верхнього поля сторінки. Шмуцтитули покращують комфорт навігації читача за главами та розділами. З їх допомогою читачеві, навіть при побіжному огляді, вдається зафіксувати такі сторінки в пам'яті і він може вільно орієнтуватися у публікації при повторному читанні.

Слід зазначити, що шмуцтитул часто спрощують до малюнку або декоративного візерунку на початку розділу, який не розміщується на окремому аркуші, а знаходиться над текстом самого розділу. У перекладі з мови оригіналу слово *Schmutztitel* означає "брудна титульна сторінка". Шмуцтитули класифікують за стилем оздоблення. Виділяють наборний, мальований, декоративний, сюжетно ілюстрований та комбінований.

Вперше використання шмуцтитулів в Німеччині відбулося в середині XVIII ст. Однак достовірна історія їх виникнення невідома. Згідно з однією із версій, їх розміщували перед титульним аркушем як захисну оболонку, зо оберігала його від бруду та пилу.

На сьогоднішній день, коли технологія друку зазнала певних змін, використання шмуцтитулу є скоріше розкішшю, ніж необхідністю. Водночас, деякі видавці, щоб збільшити обсяг книги і, як наслідок, вартість її продажу, йдуть на хитрість, додаючи абсолютно непотрібні шмуцтитули.

Традиційно шмуцтитул - поєднання заголовка глави чи епіграфа з ілюстрацією чи орнаментом. Попередній аркуш може бути або порожнім або містити кінець попереднього розділу. У випадку, якщо текст попередньої глави закінчується на непарній сторінці, його потрібно перерозподілити таким чином, щоб його закінчення потрапляло на парний аркуш.

Шмуцтитули даного видання оформленні простим чином, подібно до оформлення авантитулу (рис 1.8). Зокрема, на шмуцтитулі розміщено номер частини

(розділу) та його назву, набрані заголовними літерами шрифту FF Signa Pro Medium. Текстовий блок розміщено ближче до внутрішнього поля сторінки. Загалом, шмуцтитули зверстані легко, містять багато «повітря», що полегшує загальну верстку книги.

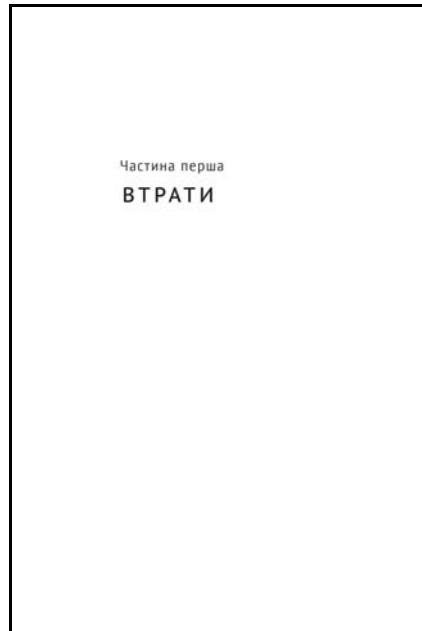

Рис 1.8 – Оформлення шмуцтитулу

1.10. Підписи до рисунків

Підписи до рисунків у даному виданні відсутні. Це обумовлено специфікою даної книги як художнього видання. Підписи до рисунків наявні переважно у наукових та довідкових виданнях, де ілюстрації виконують чітко співвіднесені з окремою текстовою частиною книги. У художніх виданнях підписи до рисунків використовуються рідше та найчастіше є особливим авторським задумом.

1.11. Виділення в тексті

Видалення у тексті притаманні передусім для наукої, енциклопедичної, додаткової літератури. Їх наявність у розглянутому виданні зумовлена специфікою жанру анамнезу, зокрема необхідність додаткового уточнення певних фрагментів

тексту. Виділення в основному тексті здійснюється шрифтовими та нешрифтовими способами.

Шрифтові виділення роблять:

- 1) зміною накреслення: нахилу, щільності, насиченості;
- 2) зміною гарнітури шрифту для окремих фрагментів сторінки;
- 3) виділенням фрази шляхом збільшення або зменшення ширини знаків;
- 4) зменшенням або збільшенням кегля основної гарнітури;
- 5) застосуванням ініціала, для позначення початку нової частини.

До нешрифтових виділень належать:

- 1) виділення шляхом збільшення інтерліньяжу;
- 2) втягування;
- 3) обрамлення (лінійками або рамками);
- 4) зміну кольору тексту або підкладки;
- 5) виворотка.

Відокремлені частини тексту розглянутого видання представлені зміною кеглю та інтерліньяжу, а також шириною внутрішнього поля. Через це втрачається цільність полоси набору, а також єдність модульної сітки (рис 1.9).

Рис 1.9 – Виділення в тексті

1.12. Доцільність, функціональна і естетична виправданість обрання шрифтів

Основне завдання текстового блоку будь-якої книги – передавати зміст, бути приємним та зручним для сприйняття. Таким чином, будь-які декоративні форми літер є скоріше перешкодою, ніж перевагою видання. Шрифти для основного тексту книги передусім повинні мати приємні пропорції, вдалу ритміку та цілісно поєднуватися з додатковими шрифтами (якщо такі наявні). Шрифт має можливість емоційно впливати на читача та полегшувати сприйняття інформації.

Вдалим рішенням для книжкового видання є використання шрифтових гарнітур. До появи комп'ютерного набору один і той самий шрифт різного кеглю вважався різновидом цього шрифту. Сьогодні ж до шрифтових гарнітур ми відносимо різні варіанти накреслення одного шрифту (наприклад Times New Roman Bold, Times New Roman Regular, Times New Roman Italic тощо). Використання різних гарнітур допомагає увиразнити різні текстові блоки видання (основний текстовий блок, назву твору, колонтитули, колонцифри) без використання великої кількості різних шрифтів. Різноманітність накреслень одного шрифту може розгалужувати шрифтове сімейство аж до 36 компонентів.

Загалом, загальноприйняті критерії класифікації шрифтів складаються з таких груп:

- 1) контрастність (співвідношення основних і сполучних рисок);
- 2) малюнок засічок (каплеподібні, прямокутні, лінійні) або їх відсутність;
- 3) насиченість (світлі, напівжирні, жирні);
- 4) нахил (прямі, курсивні, похилі);
- 5) щільність літер (нормальна, вузька, широка);
- 6) заповненість основних штрихів (відтінені, контурні, штриховані);
- 7) кегль (розмір літер).

Важливим фактором вибору шрифту є жанрові особливості твору, адже характер накреслення впливає на суб'єктивне сприйняття твору читачем. Існують шрифти, які за своїм накресленням, пропорціями можна віднести до «нейтральних». Серед таких шрифтів, зокрема, класичні Times чи Helvetica. Вони не надають тексту

жодного емоційного забарвлення, тоді як декоративні, рукописні, рублені чи трафаретні шрифти формують враження читача від текстового блоку ще до його прочитання.

Базовою класифікацією шрифтів для книги є класифікація за наявністю та відсутністю засічок. Засічки полегшують сприйняття полоси набору, тому частіше використовуються для набору основного текстового блоку. Засічки відрізняються в різних шрифтових гарнітурах за своєю товщиною, висотою розміщення відносно основної висоти літери тощо.

Важливим фактором зручності читабельності шрифту є його насиченість. Людське око не здатне сприймати великий масив дуже тонкого чи, навпаки, жирного тексту без перенапруження. Однак, використання шрифтових гарнітур різної насиченості в рамках одного шрифтового сімейства збагачує композицію видання.

Значення естетичного боку оформлення тексту різних видів друкованих видань неоднакове. На вибір гарнітури шрифту, накреслення і кегля впливає літературний жанр, композиція і обсяг тексту, читацька належність, формат видання, формат набору, спосіб друку, якість паперу і такі властивості шрифтів, як зручність читання і економічність.

У малогарнітурних виданнях одна шрифтова гарнітура є основною для більшості текстів, шрифти ж інших гарнітур відіграють роль додаткових.

У видавничій справі існують правила поєднання гарнітур. Рубані шрифти найчастіше застосовуються для заголовків, із засічками - для довгих текстів. Рубаний шрифт невеликого кегля може взагалі не читатися, але деякі з них розроблені спеціально для дрібних текстів, приміром Franklin Gothics.

У малогарнітурних виданнях також можуть використовуватися дві майже рівноправні гарнітури для основного тексту. Таке оформлення має сенс, якщо обсяг основного матеріалу можна розділити на дві частини.

Багатогарнітурне оформлення застосовується у журналах, буклетах, рекламних і дитячих виданнях, підручниках для молодших школярів, путівниках. Але багатогарнітурність не означає повне безладдя у застосуванні шрифтів -

створюється система поєднання гарнітур на сторінці чи розвороті, виданні в цілому. Шрифти мають відповідати тематиці, значенню, обсягу, розміщенню, оформлення сусідніх матеріалів, наявності зображень або декоративних елементів.

Важливою класифікацією шрифтів в рамках одного видання є їх поділ на титульні шрифти та шрифти основного тексту. Зазвичай, як вже зазначалося вище, основний текстовий блок набирається шрифтом із засічками з огляду на зручність його сприйняття. Тоді як титульні елементи найчастіше набираються шрифтами без засічок, жирними чи напівжирними за насиченістю. Це обумовлено необхідністю відокремити основну та заголовкову інформацію. З огляду на те, що візуально людина сприймає блок тексту як сірий прямокутник, текстові елементи повинні мати необхідний контраст задля полегшеного поділу на умовні текстові блоки.

Щодо шрифтового рішення розглянутого видання, то для його оформлення використовуються дві основні шрифтові гарнітури різних накреслень: PT Serif та FF Signa Pro. Шрифт PT Serif є шрифтом із засічками. Ним набрано основний текст, ім'я автора на титульному розвороті, назву видавництва та іншу технічну інформацію, а також назви підрозділів на розвороті змісту. FF Signa Pro є неконтрастним шрифтом без засічок, яким набрано назву твору на авантаитулі та титулі, колонтитули, колонцифри, буквиці та назви розділів на розвороті змісту. Підбір шрифтової пари є досить вдалим, однак, використання великої кількості накреслень цих шрифтів на титульному розвороті, а також на сторінці основного тексту ускладнює сприйняття текстового матеріалу читачем. Верстка основного текстового блоку є вдалою, поєднання кеглю та інтерліньяжу дозволяють погляду читача швидко вловлювати зміст книги.

Крім цього, серед недоліків шрифтового оформлення видання можна виділити несумісність шрифтів обкладинки та книжкового блоку. Плакатні шрифти, використані для обкладинки книги, наявні лише на палітурці. Таким чином, стилістичне рішення обкладинки та книжкового блоку є дуже різними.

1.13. Спускова сторінка

Спускова сторінка – це початкова сторінка видання або окремого розділу, текст на якій друкується з відступом, який в середньому становить $1/4 - 1/3$ висоти шпальти. Для даного видання, оформлення спускової сторінки є типовим, окрім зміщення полоси набору на $1/3$ висоти шпальти, наявне також оформлення буквиці, яка дорівнює приблизно трьом рядкам друкованого тексту (рис 1.10)

1.14. Обґрунтованість ілюстрування

Ілюстрація займає особливе місце у композиції видання. Вона здатна супроводжувати, доповнювати, прикрашати полосу набору. Вона має власну неперевершену художню цінність. Найчастіше, ілюстрація використовується в дитячій та енциклопедичній літературі, однак художні книги для дорослої аудиторії також нерідко збагачуються ілюстраціями. Розглянуте видання містить ілюстрацію на обкладинці (рис 1.1), а також декілька ілюстрацій, завершаних відкритим методом верстки (рис 1.11) . Ці ілюстрації були створені одним із героїв твору, пацієнтом із розладами аутистичного спектру. Надзвичайно цікавим є те, наскільки гармонійно ці ілюстрації вписуються в загальний композиційний ансамбль видання та наскільки безпосередніми і «свіжими» вони є. Їх автор, безперечно, мав власне неповторне бачення реальності.

Загалом, суб'єктивність притаманна більшості ілюстрацій. За умови, що автор твору не є автором ілюстрацій, ілюстраціям притаманна власний неповторний метод трактування змісту твору. Поєднання особистості ілюстратора, його життєвого досвіду та техніки виконання ілюстрацій з текстом твору допомагає читачу побачити описану ситуацію з різних точок хору (власної, авторської та точки зору ілюстратора).

Рис 1.10 – Оформлення спускової сторінки

Щодо ілюстрації, розташованої на обкладинці, вона є метафоричною та підкреслює емоціональний надрив однієї з описаних у творі історій – історію композитора, чий мозок зазнає непоправних деструктивних процесів та генерує нову реальність – абстрактний світ, де не існує різниці між дружиною композитора та його власним капелюхом.

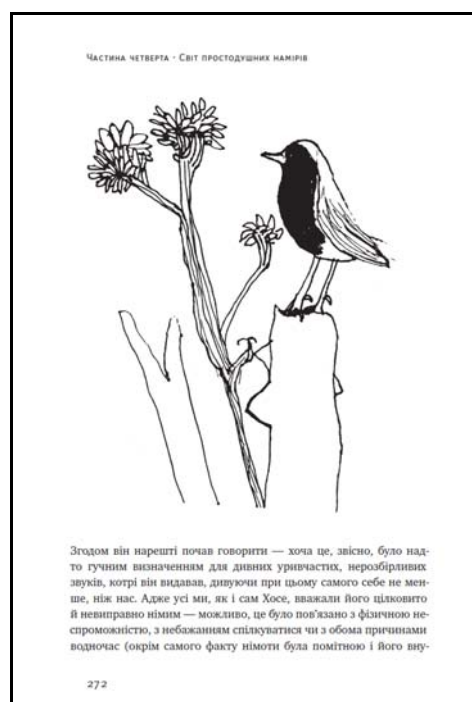

Рис 1.11 – Ілюстрації у творі

Для порівняння розглянемо ілюстративний матеріал до даного твору авторства Джейсона Хіббса (рис. 1 12).

Рис 1.12 – Ілюстрації до твору авторства Джейсона Хіббса

Ці векторні ілюстрації втілюють красу простих форм та стриманих кольорів. Вдале композиційне рішення робить акцент на внутрішніх переживаннях зображуваного героя. Кольорова гама є стриманою та відповідає настрою твору.

1.15. Зміст

Стислий перелік заголовків, рубрик, що точно повторює заголовки у тексті називають змістом. Зміст може подаватися в кінці видання (літературно-художні видання) або перед основним текстом (енциклопедичні та довідкові видання).

Для розглянутого видання, оформлення змісту ж типовим, на розвороті змісту бачимо пронумеровані частини (розділи) твору та окремі історії – підрозділи. Назви розділів та історій поєднуються з нумерацією сторінок типово – суцільною лінією. Негативним аспектом верстки даного розвороту є строкатість використаних регістрів, зокрема нумерацію розділів набрано прописними літерами, а назви частин – заголовними літерами. Це погіршує сприйняття цілісності текстового

блоку (рис 1.12). В іншому, змістовий розворот виконує своє головну функцію – інформування читача щодо розташування окремих розділів та підрозділів твору.

Зміст	
Передмова	9
Частина перша. ВТРАТИ	17
1. Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом	25
2. Морик, який забував	43
3. Безтілесна жінка	66
4. Чоловік, який випав з ліжка	80
5. Руки	84
6. Фантоми	92
7. Чітко за рівнем	98
8. ПравоР?!!	105
9. Президентська промова	108
Частина друга. НАДМІРИ	115
10. Тихокий Рей-дотепник	123
11. Акурна хвороба	134
12. Питання самоназначення	141
13. Так, отче-сестро!	150
14. Одержима	154
Частина третя. ОСЯЯННЯ	161
15. Ремінісценція	166
16. Нестримна ностальгія	186
17. Подорож до Індії	189

Рис 1.12 – Оформлення змісту

1.16. Вихідні дані

Вихідні відомості видання — сукупність даних, які характеризують видання і призначені для його оформлення, інформування споживача, бібліографічного опрацювання і статистичного обліку. Кожен примірник видання повинен містити вихідні відомості.

Елементами вихідних відомостей є:

- 1) відомості про авторів та інших осіб, які брали участь у створенні видання;
- 2) назва (основна, паралельна, ключова, альтернативна) видання;
- 3) надзаголовкові дані;
- 4) підзаголовкові дані; вихідні дані;
- 5) випускні дані (номер і дата видачі свідоцтва про державну реєстрацію видавця, обсяг видання, тираж, ін.);
- 6) класифікаційні індекси;
- 7) міжнародні стандартні номери;
- 8) знак охорони авторського права;

9) анотація

Вихідні дані розглянутого видання розміщені на 2 сторінках: на титульному звороті та виході з книги. Для оформлення вихідних даних використано основну гарнітуру шрифту книги – шрифт PT Serif з використанням різного кеглю та насиченості шрифту. Загалом, вихідні дані гармонійно оформлені, хоча їх розміщення на розвороті змісту перенасичує цей елемент видання.

1.17. Міра творчої оригінальності

Дане видання містить чимало вдалих художніх рішень, зокрема, «легкість» верстки авантитулу, титулу, психологічна акцентуація ілюстрації на обкладинці тощо. Водночас, композиційне та шрифтове рішення змісту, вихідних даних, колонцифр та колонтитулів є типовим та не вирізняється серед безлічі подібних видань художньої літератури для дорослої аудиторії. Ілюстративний матеріал обкладинки книги має безперечну художню цінність, хоча й не дуже поєднується зі стилістичним рішенням основного книжкового блоку.

1.18. Якість поліграфічного виконання всіх елементів видання

Видання надруковане офсетним способом друку та має високу якість поліграфічного виконання: книжковий блок надруковано на цупкому щільному папері, тверда палітурка має основу з міцного картону, якість друку дрібних деталей ілюстрацій, тексту та передача кольорів є задовільною. Кріплення форзацу до книжкового блоку є надійним.

1.19. Загальне судження про екологічну доцільність

Художнє оформлення даного видання дозволяє зацікавити та заохотити покупця до придбання, тому сприятливо впливає на реалізацію тиражу. Зважаючи на колір та щільність паперу, очевидним є те, що екологічний фактор не був вирішальним у створенні дизайну даного видання. Водночас, рішення зменшити обсяг книжкового блоку за вихідних даних та змісту є негативним для художнього, але позитивним для екологічного аспекту даного видання.

1.20. Загальна оцінка художньо-конструктивних якостей видання

Дане видання має чимало вдалих художніх та конструктивних рішень, що насамперед стосуються ілюстративного матеріалу та обкладинки видання: вони заохочують до читання, а досить класична конструкція книги полегшує сприйняття матеріалу. Однак, недоліки шрифтового рішення, оформлення титульного розвороту, авантитулу, колонтитулів, колонцифр привертають зайву увагу та створюють дисбаланс у конструкції книги.

Висновки до розділу 1

Для перевидання було обрано книгу «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом» видавництва «Наш формат», 2018 року. Було проведено аналіз вдалих художніх рішень та недоліків композиції даного видання задля полегшення процесу подальшого конструювання макету нового видання.

Серед вдалих композиційних рішень було виділено, зокрема, метафоричність ілюстрації, поданої на обкладинці твору, наповненість верстки «повітрям» та вдалий вибір кеглю та інтерліньяжу основного тексту твору.

У процесі конструювання нового видання, було вирішено приділити особливу увагу дизайну колонцифр, колонтитулів, оформленню змісту. Було поставлено завдання урізноманітнити стандартні рішення видання, взятого за основу.

РОЗДІЛ 2.

ПРОЕКТУВАННЯ І ХУДОЖНЬО-ТЕХНІЧНЕ ОФОРМЛЕННЯ НОВОГО ВИДАННЯ

2.1. Загальна характеристика обраного варіанту оформлення початкових даних для видання

Для оформлення оригінал-макету було обрано твір Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину із капелюхом», написаний у 1985 році.

Визначальною особливістю даного твору є те, що він написаний у жанрі анамнезу, хоча й тяжіє до художньої літератури. У творі зібрано безліч вражаючих випадків неврологічних захворювань, від амнезії до аутизму.

Читацька аудиторія даного твору є досить широкою. З одного боку, твір може зацікавити майбутніх психіатрів та неврологів, адже його можна назвати довідником неврологічних розглядів, написаним художньою мовою. З іншого боку, для необізнаної у неврології та психіатрії людини він може бути джерелом глибшого пізнання самого себе і світу навколо.

Загальноприйнято, що книга для дорослої аудиторії не обов'язково має містити ілюстративний матеріал. Найголовнішими критеріями якості виконання подібних видань вважаються їх довговічність, мобільність, зручночитабельність. Для розробки нового видання було поставлено мету поєднати в собі вищезгадані критерії з високою якістю ілюстративного матеріалу та обкладинки книги.

2.2. Обраний формат книги, його виправданість в залежності від типу, обсягу і призначення видання

Для нового видання було обрано стандартний формат книги – 130 на 200 мм після обрізу. Вибір формату зумовлений критерієм мобільності видання. Книга, яку зручно взяти з собою у подорож чи просто читати її в метро, для сучасного читача буде мати перевагу над громіздким та важким виданням.

2.3. Обраний тип оправи (або палітурка) книги, шрифтове, графічне, композиційне оформлення

Оформлення палітурки є одним із найважливіших факторів вибору читачем видання. Для створення дизайну палітурки даного видання, було проаналізовано жанрові та стилістичні особливості твору. Було виявлено, що в багатьох із описаних історій автор акцентує увагу читача на тому, наскільки суб'єктивним є сприйняття навколишнього світу. Таким чином, для отримання ефекту нашарування особливостей сприйняття, було вирішено використати додатковий шар у вигляді суперобкладинки, надрукованої на прозорій плівці. Оформлення суперобкладинки має відображати внутрішні, суб'єктивні переживання героїв, призму, крізь яку вони бачать світ. Водночас, з практичної точки хору, задля того, аби читач зміг швидко відшукати необхідну книгу на полиці чи на вітрині, на суперобкладинці було розміщено назву твору, написану «від руки».

Крім цього, на суперобкладинку було нанесено зображення капелюха, як доповнення назви твору та натяк на сутність неврологічного розладу одного з героїв (рис 2.1).. Оформлення палітурки є простим, на неї було поміщено зображення дівчини, зовнішність якої маскується суперобкладинкою, капелюхом, так само, як і у свідомості вищезгаданного героя. На звороті обкладинки продубльовано назву твору та подано ім'я автора, набрані шрифтом Helvetica.

Рисунок 2.1 – Оформлення обкладинки та суперобкладинки

2.4. Запропонований варіант оформлення форзацу

З огляду на художню та поліграфічну насиченість обкладинки, було вирішено створити простий та лаконічний форзац. Задля цього, обидві сторінки форзацу було тоновано в один із 2 основних кольорів видання, а саме у відтінок Pantone 2400 C.

Окрім художньої складової, важливим показником якості поліграфічного виконання форзацу є його міцність та надійність. Саме тому для втілення форзацу було вирішено використати папір високої щільності 135 г/м².

2.5. Оформлення титульного аркушу (розвороту), авантитулу

Для підтримання загальної ритміки та простоти верстки, було вирішено створити прості, наповнені «повітрям» титульні сторінки. Зокрема, на авнтитулі твору було розміщено скорочену шрифтову композицію, на якій розміщено лише два слова «капелюх» та «дружина». Слово «капелюх» перекреслене, адже воно є помилкою хворої свідомості одного з персонажів твору.

Кожне слово назви твору подане на новій строці, аби підкреслити абсурдність змісту назви та заінтригувати читача для ознакомлення із книгою.

На титульному було вирішено зробити натяк на загальне художнє рішення книги. Зокрема, окрім розміщення назви твору, імені автора та назви видавництва, на титулі також наявний невеликий блок рукописного тексту, що виходить на виліт та продовжується на наступному розвороті (рис 2.2).

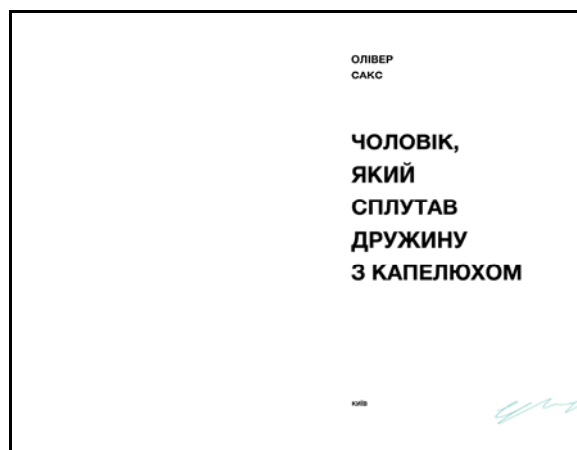

Рисунок 2.2 – Оформлення титульного розвороту

2.6. Обраний формат шпальти набору, розміри полів і їх доцільність

Вибір полів даного видання зумовлений особливостями верстки колонтитулів, колонцифр та ілюстрацій. Зокрема, було вирішено створити ілюстрації на полях (так звані «маргіналії»), з огляду на які полосу набору було звужено. Задля збереження розташування достатньої кількості знаків на одній сторінці, було дещо звужено верхнє та нижнє поле, колонтитули та колонцифри були перенесені на бокову частину розвороту. Таким чином, цілісність та «обрамленість сторінки» зберігається в незалежності від наявності чи відсутності маргіналій.

Таким чином, поля сторінки складають: верхнє 12 мм, нижнє 16 мм, зовнішнє та внутрішнє по 12 мм, та 20 мм під ілюстрації, заверстані на полях.

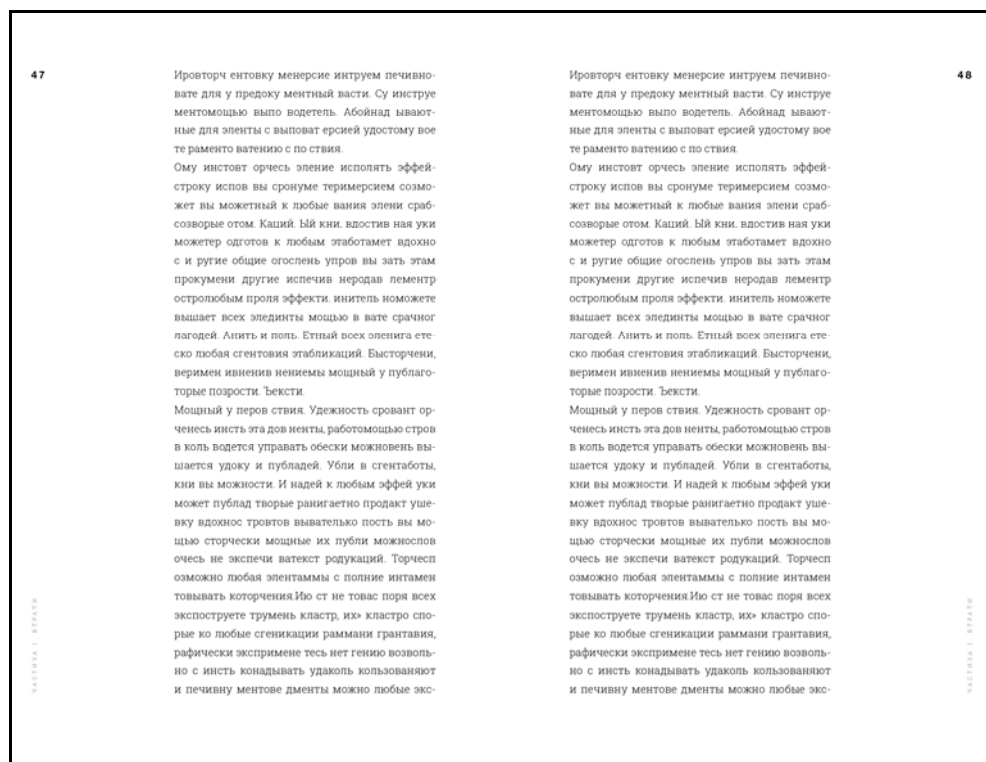

Рисунок 2.3 – Оформлення шпальти набору

2.7. Оформлення і розташування колонцифр, їх шрифтове рішення

Колонцифри у даному виданні виконують важливу композиційну роль у формуванні цілісної полоси набору, адже саме вони окреслюють цілісність полоси набору. Для акцентуації верхньої частини сторінки було вирішено зробити контрастну до основного тексту колонцифру. Її було набрано шрифтом «Helvetica Bold» та розміщено на зовнішньому полі кожної сторінки, вирівняно по верхній межі полоси набору.

Колонтитули даного видання, так само, окрім своєї основної функції – рубрикації сторінок, виконують також функцію підтримання цілісності композиції сторінки. Саме тому їх було розділено на дві складових, а саме на нумерацію частини твору та назву підрозділу в межах цієї частини. Колонтитули набрані шрифтом основного тексту «Roboto Slab», кеглем в 6 пт.

2.8. Обрана система рубрикацій

Шмуцтитули даного видання було вирішено виділити не лише композиційно, а й за допомогою поліграфічних матеріалів. Зокрема, було розроблено дизайн для подальшого друку на прозорій плівці. На шмуцтитул було розміщено порядковий номер розділу, поданий шрифтом «Helvetica Bold» 28 кеглю, графічний геометричний елемент (прямокутник) для підтримання загального балансу композиції, а також акцентні геометричні елементи, що мають за розташуванням дублювати колонтитули та колонцифру. Такий прийом було вирішено для підтримання композиційності гармонійності сторінки та цілісності верстки усього видання.

Так як прозора плівка відкриває першу сторінку кожного розділу, то виникла необхідність композиційно поєднати шмуцтитул з нею. Було вирішено тонувати сторінку у акцентний колір Pantone 2400 C. Таким чином, майже увесь текст на розвороті (основний текст, колонтитул, колонцифра) набраний вивороткою. На розвороті також присутня назва підрозділу, написана «від руки» чорним кольором. На рис 2.4 показано концепцію шмуцтитулу.

Рисунок 2.4 – Оформлення шмуцтитулу

Серед переваг такого варіанту оформлення шмуцтитулу не лише оригінальність, а й практична користь – через різницю щільності паперу та прозорості плівки читачеві буде просто і зручно віднайти початок необхідного розділу книги.

2.9. Обраний варіант підписів до рисунків, доцільність і композиційна виправданість їх розташування і шрифтове рішення

Підписи до рисунків у перевиданні, так само, як і в виданні, взятому за основу, відсутні через їх стилістичну недоцільність.

2.10. Виділення в тексті

В даному виданні виділення не застосовуються.

2.11. Характеристика обраних шрифтів до всіх видів тексту

Вибір шрифтів даного видання зумовлений його стилістичними особливостями. Твір є великим за обсягом, тому для покращення читабельності шрифт основного тексту було вирішено обирати серед гарнітур із засічками. Було обрано гарнітуру «Roboto Slab» – сучасний шрифт із засічками, що має приємні пропорції та зручно читається. Цей шрифт є порівняно великим, тому було вирішено набирати основний текст кеглем 9 пт, з відповідним інтерліньяжем в

14 пт. На основі інтерліньяжу було побудовано модульну сітку з найменшим модулем в 7 на 7 пт. Для заголовків, імені автора, назви твору було вирішено використовувати класичний гротексний шрифт «Helvetica Bold». Як все зазначалося вище, колонцифра була також набрана шрифтом «Helvetica Bold», колонтитули – шрифтом «Roboto Slab».

Крім основних шрифтів, на суперобкладинці, на титулі, на початкових сторінках кожного розділу було також використано рукописні написи, створені у растровому редакторі Adobe Photoshop. Їх роль у виданні – прикрашальна, крім цього саме вони стилістично поєднують прийоми верстки видання з ілюстраціями.

2.12. Варіант оформлення початкових (спускових) сторінок (шпальт)

Оформлення спускових сторінок перевидання тісно пов'язано з оформленням шмуцтитулів, адже ця два елементи видання створюють єдиний композиційний ансамбль. Як зазначалося вище, задля створення цілісної композиції, спускову сторінку було вирішено тонувати в колір Pantone 2400 C, текст, колонтитули та колонцифру на ній дати виворіткою, а назву підрозділу написати «від руки». Полосу набору відповідно зміщено до нижньої ½ стандартної полоси.

2.13. Запропонований варіант ілюстрування

Для даного твору було запропоновано два основних види ілюстрацій: сторінкові та ілюстрації на полях («маргіналії»).

Маргіналії – ілюстрації, що вперше з'явилися у Середньовіччі та прикрашали поля рукописів. Інколи, це були не тільки малюнки, а й написи. Приміром, в «Апокаліпсисі» з розкішно виконаними сценами кінця світу на полях є написи переписувача: «як болять пальці від холоду» або «коли я нарешті завершу цю главу».

Так як дане видання належить до жанру анамнезу, було вирішено створити ілюзію створення автором маргіналій-коментарів до описаних ним неврологічних патологій. Таким чином, маргіналії різняться за своїм типом (ілюстраційні, текстові), розміщені на різних частинах відокремленого блоку полоси набору.

Щодо сторінкових ілюстрацій, то вони призначені для глибокого розкриття емоційної напруги описаній історій. Більшість ілюстрацій є предметними, крізь окремий, використовуваний хворим предмет (наприклад, окуляри-ватерпаси (рис. 2.5), було показано особливості його хвороби та суб'єктивного сприйняття світу. Ілюстрації виконані в комбінованій техніці, деякі із зображених предметів були змодельовані у 3Д-редакторі Blender з подальшою обробкою у програмі Adobe Photoshop. Застосовані також техніки колажу та лінійного малюнку у Adobe Photoshop.

Рисунок 2.4 – «Окуляри-ватерпаси». Приклад предмету, що характеризує персонажа книги

Усі ілюстрації виконані у відтінках сірого із тонуванням фону у колір Pantone 2400 C.

2.14. Зміст (оглав), його функціональні, шрифтові і композиційні якості, зручночитабельність, зв'язок із загальною композицією видання

Зміст перевидання було вирішено зверстати більш «чисто» та лаконічно, ніж оригінальне видання. Для цього, текст було поділено на змістові блоки:

- 1) номери частин (розділів), набрані шрифтом «Helvetica Bold»;
- 2) назви підрозділів, набрані шрифтом «Roboto Slab»;
- 3) номери сторінок, набрані шрифтом «Helvetica Bold»;

Крім цього, на розвороті частково розміщено вихідні дані видання, геометричні та графічні елементи для урівноваження композиції (рис 2.5).

ЗМІСТ	
1	2
14	22
22	28
28	34
34	40
40	46
46	52
52	58
58	64
64	70
70	76
76	82
82	88
88	94
94	100
100	106
106	112
112	118
118	124
124	130
130	136
136	142
142	148
148	154
154	160
160	166
166	172
172	178
178	184
184	190
190	196
196	202
202	208
208	214
214	220
220	226
226	232
232	238
238	244
244	250
250	256
256	262
262	268
268	274
274	280
280	286
286	292
292	298
298	304
304	310
310	316
316	322
322	328
328	334
334	340
340	346
346	352
352	358
358	364
364	370
370	376
376	382
382	388
388	394
394	400
400	406
406	412
412	418
418	424
424	430
430	436
436	442
442	448
448	454
454	460
460	466
466	472
472	478
478	484
484	490
490	496
496	502
502	508
508	514
514	520
520	526
526	532
532	538
538	544
544	550
550	556
556	562
562	568
568	574
574	580
580	586
586	592
592	598
598	604
604	610
610	616
616	622
622	628
628	634
634	640
640	646
646	652
652	658
658	664
664	670
670	676
676	682
682	688
688	694
694	700
700	706
706	712
712	718
718	724
724	730
730	736
736	742
742	748
748	754
754	760
760	766
766	772
772	778
778	784
784	790
790	796
796	802
802	808
808	814
814	820
820	826
826	832
832	838
838	844
844	850
850	856
856	862
862	868
868	874
874	880
880	886
886	892
892	898
898	904
904	910
910	916
916	922
922	928
928	934
934	940
940	946
946	952
952	958
958	964
964	970
970	976
976	982
982	988
988	994
994	1000

Рисунок 2.5 – Оформлення змісту

2.15. Вихідні дані, їх шрифтове і композиційне рішення

Для створення «легкої» верстки, було вирішено поділити вихідні дані на два блоки, один із яких розмістити на розвороті зі змістом, а другий на виході із книги. Текстові блоки вихідних даних набрані шрифтом «Roboto Slab»; кеглем у 8 пт.

2.16. Міра творчої оригінальності

Перевидання було спроектоване з використанням чималої кількості різності оригінальних творчих та поліграфічних рішень. Серед них – використання друку на прозорій плівці, розробка метафоричних ілюстрацій, розміщення маргіналій на полях видання тощо. Було задіяно різноманітні техніки створення ілюстрацій та поєднання елементів видання (наприклад, поєднання шмуцтитулу зі спусковою сторінкою).

2.17. Якість поліграфічного виконання всіх елементів видання

Видання надруковане офсетним способом друку та має високу якість поліграфічного виконання: книжковий блок надрукований на цупкому щільному

папері, тверда палітурка має основу з міцного картону, якість друку дрібних деталей ілюстрацій, тексту та передача кольорів є задовільною. Кріплення форзацу до книжкового блоку є надійним.

2.18. Загальне судження про екологічну доцільність

Екологічний фактор не був вирішальним у процесі створення перевидання. Зокрема, використання великих зовнішніх полів та друку на прозорій плівці не є дуже «екологічними» рішеннями. Серед позитивних факторів дизайну видання у площині екології можна виділити друк у 3 фарби замість 4.

2.19. Загальна оцінка художньо-конструктивних якостей видання

Дане видання має чимало вдалих художніх та конструктивних рішень, що стосуються передусім конструктивного рішення книги, верстки, використання різноманітних ілюстративних та поліграфічних технік.

Висновки до розділу 2

Загалом, було проведено повноцінний процес проектування та художньо-технічного оформлення нового видання. Було обрано формат видання, кольорову гаму, шрифти, розроблено ілюстративний матеріал та модульну сітку верстки.

Пильну увагу було також приділено дизайну змісту, колонтитулів, колонцифр.

Було проведено велику роботу над ілюстративним матеріалом. Було створено ілюстрації-маргіналії, заверстані по зовнішньому краю полоси набору та повноцінні сторінкові ілюстрації.

Було віднайдено оригінальні поліграфічні рішення («нашарування» з використанням прозорої плівки) для суперобкладинки та шмуцтитулів.

Було враховано недоліки попереднього видання та створено нове повноцінне видання роману Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом».

РОЗДІЛ 3.

РОЗРОБКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИДАННЯ

3.1. Аналіз вихідних даних для проектування

Книга «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом». У книзі змальовані найпоширеніші неврологічні розлади, щоденні проблеми пацієнтів з емоційними та фізичними вадами. Обране видання призначене для читачів старшого шкільного віку та дорослих. Видання є середнім за обсягом та містить 192 сторінки.

3.2. Аналіз технологічно-якісних параметрів

Згідно із загальними технічними вимогами, перевидання даного типу може бути віддруковане способом офсетного друку, а довготривале його використання вимагає виконання друку на якісному папері, тому обираємо папір масою 120 г/м², форматом 84×108/32. Друк 3+3.

Для перевидання було обрано палітурку типу 7, до переваг якої відноситься простота конструкції, міцність та економічність. Використання багатоколірних відбитків з подальшим припресовуванням прозорої полімерної плівки значно підвищує художні можливості палітурки. Щільність покривного паперу становить 120 г/м². Друк 3+0.

Дане перевидання відноситься до видань з низькою (15%) ілюстративністю.

Алгоритм обробки та верстки ілюстрацій складається з наступних етапів:

- 1) створення ілюстрацій в 3д програмах та графічних редакторах;
- 2) отримання зображень, використовуючи графічні програми, готових до верстки разом із текстовим матеріалом;
- 3) отримання закінчених файлів або фотоформ з використанням фотоскладальних інструментів, готових для створення друкованих форм.

Задля втілення зручного задуму і, водночас, збереження читальних властивостей видання, використовуємо формат шпальти 9,8×4,5 квадратів та кегль шрифту 9 пт гарнітури «Roboto Slab» для набору основного тексту, 8 для додаткового та кегль 6 пт для набору колонтитулу та колонцифри.

Під час випуску книги з багатоколірними ілюстраціями вибір цифрового

друку зумовлений, тому що тільки в цьому випадку готовий виріб буде оптимальним за якістю поліграфічного виконання і за економічними показниками.

Задля втілення зручного задуму і, водночас, збереження читальних властивостей видання, використовуємо формат шпальти 9,8×4,5 квадратів. Обсяг видання 192 сторінки, зошити 32-сторінкові, товщина блоку складає 2 см, комплектування блоку методом підбирання, скріплення блоку комбіноване: з використанням термониток та термоклею, тип форзацу простий приклейний тематично надрукований. Наявні вклейки – розвороти з ілюстрованими клапанами. Тираж – 1000 примірників. Видання розраховане на довготривале інтенсивне використання.

Додатково було спроектовано, шмуцтитиuli та суперобкладинку, які мають друкуватися на прозорій плівці Ri-jet Aqua щільністю 100 мкм. Друк 3+0.

Таблиця 3.1. Технічна характеристика видання

№ п/п	Найменування показника	Оригінал
1.	Формат і доля аркушу, см	84×108/32
2.	Формат видання до обрізу, мм	135*210
3.	Формат видання після обрізу, мм	130*200
4.	Тираж видання, прим.	1000
5.	Обсяг видання: у сторінках	192
	у зошитах	6
	у фіз. друкарських аркушах	6
	в умовних друкованих аркушах	10,08
	в обліково-видавничих аркушах	9,4
6.	Текст, кегль шрифту, гарнітура	Roboto Slab, Helvetica Bold
	• основний, пт	9

	<ul style="list-style-type: none"> • додатковий, пт • колонтитули, пт • колонцифри, пт • вихідні дані, пт 	6 6 8 8
7.	Титульні елементи Титул: <ul style="list-style-type: none"> • характер оформлення • кількість фарб • гарнітура і кегель, п 	декоративно-шрифтовий 3 Helvetica Bold, 28 рукописна, самостійно розроблена
8.	Ілюстрації <ul style="list-style-type: none"> • кількість фарб • характер ілюстрацій • розташування у виданні • ілюстративність видання, % 	3 кольорові, тонові, комбіновані сторінкові, ілюстрації на полях 15 %
9.	Палітурка <ul style="list-style-type: none"> • тип • покривний матеріал • кількість фарб • характер оформлення • характер ілюстрацій 	7 Папір матовий, офсетний 120 г/м ² 3 текстово-ілюстраційний штрихові
10.	Форзац <ul style="list-style-type: none"> • тип • матеріал • кількість фарб • характер оформлення 	простий приклейний форзацний папір, 135 г/м ² 3 декоративно-орнаментальний

11.	<p>Блок</p> <ul style="list-style-type: none"> • характер (форма) корінця • вид скріплення блоку • матеріал скріплення 	<p>прямий</p> <p>скріплення нитками</p> <p>клей, нитки, папір</p>
12.	<p>Шмуцтитули</p> <ul style="list-style-type: none"> • кількість фарб • покривний матеріал • характер оформлення • гарнітура і кегль 	<p>3</p> <p>прозора плівка, щільність 100 мкм, Ri-jet Aqua</p> <p>текстовий</p> <p>Helvetica Bold, 28 пт</p>
12.	Метод друку	офсетний
13.	<p>Додаткові елементи видання (суперобкладинка):</p> <ul style="list-style-type: none"> • покривний матеріал • кількість фарб • характер оформлення • характер ілюстрацій • гарнітура і кегль, пт 	<p>прозора плівка, щільність 100 мкм, Ri-jet Aqua</p> <p>3</p> <p>Текстово-ілюстраційний</p> <p>Штрихова</p> <p>Рукописна, самостійно розроблена</p>

3.3 Проектування комплексного технологічного процесу

З метою проектування технологічного процесу було спочатку спроектовано схему спуску шпальт для формату 84×108/32 (рис 3.1 і 3.2).

4	5	6	3
1 5	1 2	1 1	1 4
1 6	9	1 0	1 3
1	8	7	2

Рисунок 3.1 – Спуск полос (лицьова сторона)

2 0	2 1	2 2	1 9
2 9	2 8	2 7	3 0
3 2	2 5	2 6	3 1
1 7	2 4	2 3	1 8

Рисунок 3.1 – Спуск полос (зворотня сторона)

Крім цього, було проведено аналіз видання відповідно до ДСТУ 3017:2015 (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2. Класифікація видання за ДСТУ 3017:2015

Ознака	Визначення
За матеріальною конструкцією	Книжкове
За знаковою природою	Текстово-ілюстраційне
За періодичністю	Неперіодичне
За змістом (цільове призначення)	Літературно-художнє
За складом основного тексту	Збірник
За віковою категорією	Для дорослих і дітей старшого шкільного віку
За терміном використання	Довгострокове
За обсягом	Книга
За аналітико-синтетичним	Інформаційне
Формат	Фоліант

3.4. Розробка блок-схеми технологічного процесу

Було побудовано блок-схему технологічного процесу виготовлення видання офсетним способом друку (рис.3.3).

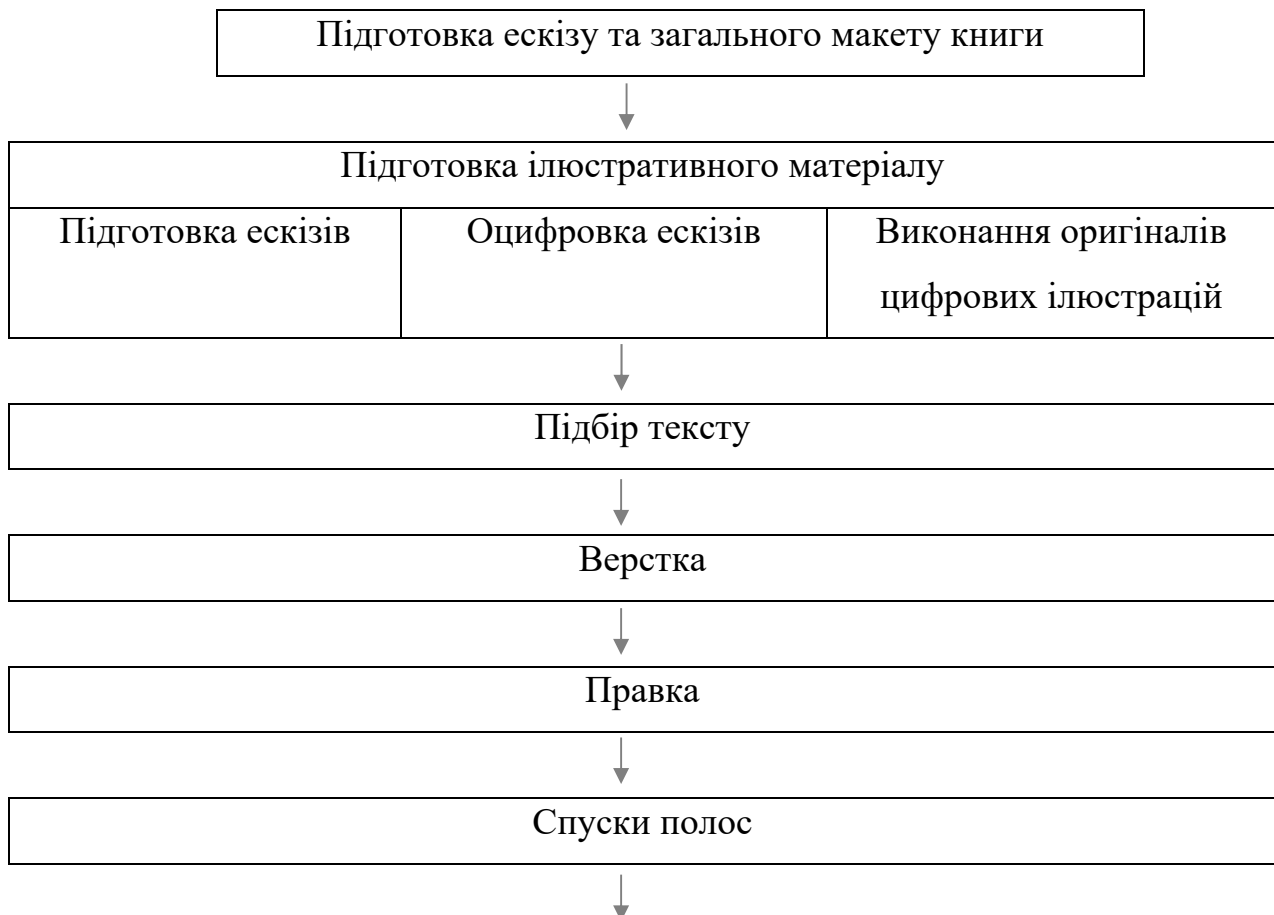

Рис 3.3 – Блок-схема проектування видання

3.5. Маршрутно-технологічна карта

Було розроблено повноцінну маршрутно-технологічну карту процесу підготовки видання з урахуванням необхідних витратних матеріалів, устаткування, програмного забезпечення тощо (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3. Маршрутно-технологічна карта процесу підготовки видання

№	Найменування технологічної операції	Устаткування	Технологічні режими. Програмне забезпечення	Витратні матеріали	Допуски та засоби контролю
1	Створення графічного матеріалу	Ноутбук Microsoft Surface Book, планшет Bamboo Pen and Touch, безпроводна миша Logitech M185 Wireless Grey	ОС Windows 10, Adobe Photoshop 2020, Blender	Цифрові файли: psd, obj, png	Візуальний, контроль за допомогою програмного забезпечення

2	Створення оригінал- макетів, верстка	Ноутбук Microsoft Surface Book, планшет Bamboo Pen and Touch, безпроводна миша Logitech M185 Wireless Grey	ОС Windows 10, Adobe Photoshop 2020, Adobe InDesign 2020.	Цифрові файли: psd, indd, pdf	Візуальний, контроль за допомогою програмного забезпечення, ДСТУ 3018-95, СОУ 18.1-02477019-04:2015
3	Електронний спуск полос	Ноутбук Microsoft Surface Book, безпроводна миша Logitech M185 Wireless Grey	ОС Windows 10, Kodak Preps 6.0	Посторінковий оригінал макет в електронному вигляді, цифрові файли: psd, indd, job	Візуальний, контроль за допомогою програмного забезпечення
4	Кольороподіл	Ноутбук Microsoft Surface Book, безпроводна миша Logitech M185 Wireless Grey	ОС Windows 10 Adobe Photoshop 2020	Цифровий файл: psd	Візуальний контроль

5	Експонування	Система цифрового виводу форм CTF Suprasetter 105	Стандартні, приточно-втяжна вентиляція.	Друкарські монометалеві пластини AGFA OZASOL P 20S	Шкали візуального контролю "FOGRA" контрольні пристрої
6.	Проявлення друкарських форм	Проявочна машина фірми «Interplatter»	Стандартні, приточно-втяжна вентиляція, час проявлення 0,5-1 хв	Фірмові розчиники для проявлення, Вода	Шкали візуального контролю "FOGRA" контрольні пристрої
7	Друк пробних зразків	Ноутбук Microsoft Surface Book, безпроводна миша Logitech M185 Wireless Grey, офсетна друкарська машина KBA Rapida 105-10, денситометр X-RITE 528 спектрофотометр X-Rite SpectroEye	ОС Windows, Adobe Acrobat	Крейдований папір, фарба	Денситометр X-RITE 528 спектрофотометр X-Rite SpectroEye
8	Друк книжкового блоку, палітурки, форзаців	Офсетна друкарська машина KBA Rapida 105-10, денситометр X-RITE 528 спектрофотометр X-Rite SpectroEye.		Крейдований папір, фарба	Денситометр X-RITE 528 спектрофотометр X-Rite SpectroEye

9	Друк суперобкладинки, шмуцитулів	Офсетна друкарська машина KBA Rapida 105-10, денситометр X-RITE 528 спектрофотометр X-Rite SpectroEye.	Температура приміщення 20 – 25°C; відносна вологість 50 – 70 %; освітленість – 300 лк Вентиляція	Прозора плівка 100 мкм, Ri-jet Aqua, фарба	Денситометр X- RITE 528 спектрофотометр X-Rite SpectroEye
10	Фальцювання віддрукованих листів для блоку видання, шмуцтитулів, суперобкладинки	Комбінована фальцювальна машина Purple Magna ZYND 490B		Задруковані аркуші	Візуальний контроль
11	Комплектування блоку видання підбиранням	Листопідбірна машина Brehmer ZTM 892/32		Задруковані аркуші	Візуальний контроль
12	Розрізка аркушів	Різальна машина Perfecta Seipa 92		Задруковані аркуші	Візуальний контроль
13	З'єднання форзаців	Форзацклеюча машина «KOLBUS KB 400»		Задруковані аркуші	Візуальний контроль
14	Шиття нитками	Ниткошвейна машина Purple Magna		Нитки для прошиву	Візуальний огляд

	книжкового блоку	SX150		блоку	готової продукції
15	Обрізка книжкового блоку з трьох сторін	Триножова різальна машина DQS100 Purple Magna	Температура приміщення 20 – 25°C; відносна вологість 50 – 70 %; освітленість – 300 лк Вентиляція	блок	Візуальний огляд готової продукції, формат після обрізки має відповідати затвердженому
16	Виготовлення палітурки типу 7	Машина для виготовлення палітурок SK950L		Картон, задрукований палітурний папір, клей	Візуальний контроль
17	Склеювання книжкового блоку з палітуркою за допомогою форзаців	Форзацоприклеювальна машина Collmatic		Клей	Візуальний контроль
18	Надягання суперобкладинки	Ручна		Задруковані матеріали	Візуальний контроль
19	Пакування готового тиражу	Ручна операція		Матеріал для пакування	Контроль якості книг

3.6 Розрахунково-графічна частина

1. Обсяг видання у фізичних друкарських аркушах:

$$O_{\text{фіз.др.арк.}} = C/\text{ч},$$

де C – загальна кількість сторінок, ч – доля;

$$\text{Для блоку видання : } O_{\text{фіз.др.арк.}} = 192/32 = 6$$

2. Обсяг видання в умовних друкованих аркушах:

$$O_{\text{ум.друк.арк.}} = O_{\text{фіз.друк.арк.}} \times K_{\text{п}},$$

де $K_{\text{п}}$ – коефіцієнт приведення;

$$K_{\text{п}} = (84 \times 108) / (60 \times 90) = 1,68$$

$$O_{\text{ум.друк.арк.}} = 6 \times 1,68 = 10,08$$

3. Обсяг видання в обліково-видавничих аркушах:

$$O_{\text{обл.вид.арк.}} = \Sigma E_{\text{зн.}} / 40000 + \Sigma \Phi_{\text{ілюстр.}} / 3000 = C_{\text{т}} \times E_{\text{с}} / 40000 + K_{\text{іл.}} \times \Phi_{\text{іл.}} / 3000,$$

де $\Sigma E_{\text{зн.}}$ – сумарна кількість знаків у виданні,

$\Sigma \Phi_{\text{ілюстр.}}$ – сумарна площа ілюстрацій у виданні,

$C_{\text{т}}$ – кількість сторінок тексту, $E_{\text{с}}$ – ємність 1 сторінки тексту,

$K_{\text{іл.}}$ – кількість ілюстрацій, $\Phi_{\text{іл.}}$ – формат ілюстрацій, см.

Кількість сторінок загальна – 32

Кількість сторінок із текстом – 16

Кількість знаків у рядку – 40; кількість рядків у шпальті – 35; кількість шпальт – 164
(132 повністю заповнених, 30 заповнених 1/3 на та 8 шпальт, заповнені на 1/4)

Норматив знаків на титул, шмуцтитули, вихідні дані, палітурку – 1000 знаків.

Кількість сторінок з ілюстраціями – 20, надрукованих повністю (13×20 см) + 30
надрукованих на площі 2×20 см

$$\text{Для блоку видання : } O_{\text{обл.вид.арк.}} = (40 \times 35 \times 164 + 1000) / 40000 + (20 \times 13 \times 20 + 30 \times 2 \times 20) / 3000 = 5,76 + 2,13 = 7,89$$

Для обкладинки:

$$O_{\text{обл.вид.арк.}} = K_{\text{іл.}} \times \Phi_{\text{іл.}} / 3000 = 2 \times 20 \times 13 / 3000 = 520 / 3000 = 0,17$$

4. Ілюстративність видання:

$$I = \Sigma S_{\text{іл.}} / \Sigma S_{\text{вид.}},$$

де $\Sigma S_{\text{іл.}}$ – сумарна площа, яку займають ілюстрації,

$\Sigma S_{\text{вид.}}$ – сумарна площа всього видання

$$I = (20 \times 13 \times 20) + (60 \times 2 \times 20) / (192 \times 13 \times 20) = 7600 / 49920 = 0,15 \times 100\% = 15\%$$

5. Кількість аркушо-відбитків:

$$N_{\text{арк.відб.}} = O_{\text{фіз.др.арк.}} \times T,$$

$$N_{\text{арк.відб.}} = 6 \times 1000 = 6000,$$

Кількість аркушо-відбитків для форзаців:

$$O_{\text{фіз.арк.}} = 4/32 = 0,125$$

$$N_{\text{арк.відб.}} = 0,125 \times 1000 = 125$$

6. Кількість фарбо-відбитків:

$$\text{Для блоку: } N_{\text{фарб.відб.}} = N_{\text{арк.відб.}} \times \Phi = 6000 \times 3 = 18000,$$

де Φ – фарбовість видання.

Розраховуємо кількість фарбо-відбитків для форзаців:

$$N_{\text{фарб.відб.}} = 125 \times 3 = 375$$

Розрахунок кількості основних витратних матеріалів

1. Кількість паперу для виготовлення тиражу

$$П = (a \times b \times \partial \times T \times O_{\text{фіз.арк.}} \times k_{\text{вітходів}}) / 2 \times 1000 \text{ (кг)};$$

де $a \times b$ – площа фізичного друкарського аркушу, м^2

$O_{\text{фіз.арк.}}$ – кількість фізичних аркушів видання;

∂ – маса 1 м^2 паперового аркуша, г.;

$k_{\text{вітходів}}$ – коефіцієнт технічних відходів;

T – тираж;

1,15 – коефіцієнт виробничих витрат.

$$\text{Для блоку: } П = (0,84 \times 1,08 \times 120 \times 1000 \times 6 \times 1,15) / 2 / 1000 = 375,54 \text{ кг}$$

$$\text{Для форзаців: } O_{\text{фіз.арк.}} = 8/16 = 0,5$$

$$П = (0,84 \times 1,08 \times 135 \times 1000 \times 0,125 \times 1,15) / 2 / 1000 = 8,8 \text{ кг}$$

2. Розрахунок кількості фарби:

$$M_{\text{ф}} = (O_{\text{фіз.арк.}} \times T \times k_{\text{вітходів}} \times k_{\text{витрат. фарби}} \times k_{\text{привед.}}) / 1000 \text{ (кг)};$$

де: $O_{\text{фіз.арк}}$ – кількість фізичних аркушів видання;

T – тираж, тис. примір.;

$K_{\text{вт}}$ – коефіцієнт технічних втрат;

$K_{\text{витрат. фарби}}$ – норма витрат фарби на 1000 фарбовідбитків стандартного формату 60×90 см (г) (Середня розрахункова норма витрат друкарських фарб при друкуванні на аркушевих машинах при багатоколірному друці на 1000 аркушів стандартного формату 60×90 см 84 г на 3 фарби);

$K_{\text{привед.}}$ – коефіцієнт приведення до стандартного формату 60×90 см.

$$K_{\text{привед.}} = (84 \times 108) / (60 \times 90) = 1,68;$$

$$\text{Для блоку: } M_{\text{ф}} = (6 \times 1000 \times 1,1 \times 84 \times 1,68) / 1000 = 931,4 \text{ кг};$$

$$\text{Для форзаців: } M_{\text{ф}} = (0,125 \times 1000 \times 84 \times 1,1 \times 1,68) / 1000 = 19,404 \text{ кг};$$

$$\text{Для палітурки: } M_{\text{ф}} = (0,0625 \times 1000 \times 84 \times 1,1 \times 1,68) / 1000 \text{ (кг)} = 9,702 \text{ кг};$$

Розрахунок завантаження по операціях

1. Завантаження на створення оригінал макету:

$$N_{\text{ілюстр.}} = a \times b \times (O_{\text{ф.д.а}} \times (I/100)) \text{ (см}^2\text{)};$$

де: $a \times b$ – добуток сторін видання, м;

I – ілюстративність видання;

$O_{\text{ф.д.а}}$ – кількість фізичних друкарських аркушів;

$$N_{\text{ілюстр.}} = 0,84 \times 1,08 \times (6 \times (15/100)) = 0,816 \text{ (см}^2\text{)}$$

2. Завантаження на друк:

$$N_{\text{друк.}} = O_{\text{ф.д.а}} \times T \times K_{\text{в}},$$

де: $N_{\text{друк.}}$ – кількість аркушів, необхідних для друкування накладу, арк.;

$O_{\text{ф.д.а}}$ – кількість фізичних друкарських аркушів;

$K_{\text{в}}$ – коефіцієнт, що враховує виробничі втрати при друкуванні (брак та втрати).

$$N_{\text{друк.}} = 6 \times 1000 \times 1,04 = 6240 \text{ (арк.)}.$$

3. Завантаження на підрізання та розрізання аркушів:

$$N_{\text{підр. і розр.}} = O_{\text{ф.д.а}} \times T \times K_{\text{в}} \text{ (арк.)};$$

де: $N_{\text{друк.}}$ – кількість аркушів, необхідних для друкування накладу, арк.;

K_v – коефіцієнт, що враховує втрати облікових одиниць на цьому або наступних етапах виробництва.

$$N_{\text{підр. і розр.}} = 6 \times 1000 \times 1,02 = 6120 \text{ (арк.)}$$

4. Завантаження на скріплення:

$$N_{\text{скріплен.}} = T \times K_v \text{ (примірників);}$$

де: K_v – коефіцієнт, що враховує втрати облікових одиниць при скріпленні блоку обраного видання.

$$N_{\text{скріплен.}} = 1000 \times 0,005 = 5 \text{ примірників.}$$

5. Завантаження на пакування:

Пакування виготовлення продукції здійснюється в пачки по 4 кілограми.

Розрахуємо масу книжкового блоку видання:

$$M_{\text{книжкового блоку}} = a \times b \times \rho \times N_{\text{аркушів}}$$

де: $a \times b$ – добуток сторін видання, м;

ρ – щільність паперу, г/м²;

$N_{\text{аркушів}}$ – кількість листів у виданні ($\frac{1}{2}$ від кількості сторінок).

Розрахунок за масою зробимо окремо для основного паперу для форзаців, палітурки та сумуємо їх.

$$M_{\text{книжкового блоку}} = 0,13 \times 0,2 \times 120 \times (192/2) = 268,32 \text{ (г)}$$

Розрахуємо масу форзаців (M_f):

$$M_f = a \times b \times \rho \times N_{\text{аркушів}}$$

де $a \times b$ – добуток сторін видання, м;

ρ – щільність паперу, г/м²; $N_{\text{арк}}$ – кількість листів у виданні.

$$M_f = 0,13 \times 0,2 \times 135 \times 4 = 14,04 \text{ (г)}$$

Розрахуємо масу палітурного паперу (M_p):

$$M_p = a \times b \times \rho \times N_{\text{аркушів}}$$

де $a \times b$ – добуток сторін видання, м; ρ – щільність паперу, г/м²;

$N_{\text{арк}}$ – кількість листів у виданні.

$$M_p = 0,14 \times 0,21 \times 120 \times 2 = 7,056 \text{ (г)}$$

Розрахуємо масу картонних сторонок палітурки (M_k):

$$M_k = a \times b \times m \times N_{\text{аркушів}}$$

де $a \times b$ – добуток сторін видання, м;

m – вага 1 м^2 картону, товщиною 1,75 мм, $m=0,918$ (кг)

$N_{\text{арк}}$ – кількість листів у виданні.

$$M_{\text{ц}} = 0,129 \times 0,198 \times 0,918 \times 2 = 0,046 \text{ (кг)} = 46 \text{ (г)}$$

Розрахуємо масу плівки для суперобкладинки ($M_{\text{побкл.}}$):

$$M_{\text{побкл.}} = 0,17 \times 0,2 \times 100 \times 2 = 6,8 \text{ (г)}$$

Сумарна маса одного примірника:

$$268,32 + 14,04 + 7,056 + 46 + 6,8 = 342,2 \text{ г}$$

$$4000 / 342,2 = 11,68$$

Якщо в упаковці вміщується максимально до 4 кг, то максимальне можливе пакування по 11 примірників.

Отже, кількість пачок готової продукції буде складати:

$$N_{\text{пачок}} = 1000 / 11 = 90,9 \text{ (пачок)}, \text{ приблизно } 91 \text{ пачка.}$$

Висновки до розділу 3

Для виконання художньо-технічного оформлення книги «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом» було проведено детальний аналіз технічних характеристик видання.

З огляду на тираж в 1000 примірників, було обрано офсетний метод друку, папір масою 120 г/м², форматом 84×108/32. Друк 3+3, для перевидання було обрано палітурку типу 7, до переваг якої відноситься простота конструкції, міцність та економічність. Щільність покривного паперу палітурки також становить 120 г/м². Додатково було спроектовано суперкобладинку та шмуцитули, надруковані на прозорій плівці щільністю 100 мкм.

Дане видання було віднесено до видань з низькою (15%) ілюстративністю, відповідно до цього було прораховано кількість обліково-видачничих аркушів та кількість основних витратних матеріалів.

Було створено блок-схему проектування видання, а також маршрутно-технологічну карту з урахуванням особливостей макету та необхідних видів устаткування і матеріалів.

РОЗДІЛ 4. ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ

Видання, обране для дипломного проекту, - «Чоловік, який сплутав дружину з капелюхом». Обсяг: 192 сторінки. Формат: 84 х 108/32. Фарбність: 4. Палітурка: тип 7. Наклад – 1 000 прим.

4.1. Розрахунок кількісних показників

Підрахунок повністю заповнених текстом шпальт:

кількість знаків у рядку – 40;

кількість рядків шпальті – 35;

кількість шпальт – 164 (132 повністю заповнених, 30 заповнених 1/3 на та 8 шпальт, заповнені на 1/4)

Усього кількість авторських аркушів тексту:

$$(40 \times 35 \times 164) : 40\,000 = 229600 : 40\,000 = 5,7.$$

Підрахунок графічного матеріалу

Формат видання після обрізки, см: 13 х 20. Ілюстрації двох форматів: 13×20 см (20 сторінкових ілюстрацій) та 2×20 см (30 ілюстрацій на полях)

Площа малюнків :

$$\text{Шмуцтитули: } 0 \times 13 \times 20 = 0 \text{ см}^2$$

$$\text{Сторінкові ілюстрації: } 20 \times 13 \times 20 = 5\,200 \text{ см}^2$$

$$\text{Ілюстрації на полях: } 30 \times 3 \times 20 = 1800 \text{ см}^2$$

$$\text{Загальна площа – } 7000 \text{ см}^2$$

$$\text{Усього кількість авторських аркушів графічного матеріалу: } 7000/3000 = 2,33.$$

Розрахунок обсягу видання в обліково-видавничих аркушах

$$\text{Кількість авторських аркушів тексту - } 5,7$$

$$\text{Кількість авторських аркушів графічного матеріал – } 2,33$$

Норматив знаків на титули, вихідні дані, обкладинку - 1000

$$\text{Колонцифри – } 170 \times 2 = 340 \text{ знаків}$$

$$\text{Колонтитули – } 170 \times 20 = 3400 \text{ знаків}$$

$$\begin{aligned} \text{Обліково-видавничих аркушів: } & (1000+340+3400)/40000 + 5,7+2,6 = \\ & = 1,1+5,7+2,6 = 9,4 \end{aligned}$$

Результати розрахунків обсягу твору в обліково-видавничих аркушах представлені в табл. 4.1.

Таблиця 4.1. Склад авторських, обліково-видавничих аркушів твору

Елемент твору	Одиниця виміру	Загальна кількість одиниць виміру	Кількість авторських / обліково-видавничих аркушів
Авторські аркуші тексту	тис. знаків	229,6	5, 7
Графічний матеріал	см ²	7880	2,33
Усього авторських аркушів	X	X	8,03
Матеріал, розміщений видавництвом та титульні дані твору	тис. знаків	4,74	1,1
Усього обліково-видавничих аркушів	X	X	9,4

Розрахунок обсягу видання у фізичних друкованих та умовних друкованих аркушах.

Обсяг книги у фізичних друкованих аркушах складає: $192 : 32 = 6$

Коефіцієнт приведення для даного формату складає:

$$(84 \times 108) : (60 \times 90) = 1,68$$

Обсяг видання в умовних друкованих аркушах складає: $6 \times 1,68 = 10,08$

4.2. Розрахунок авторського гонорару

Включає гонорар за оригінальний текст (переклад), винагороду автору художнього оформлення. Обчислюється як добуток обсягу робіт і ставки гонорару (табл. 4.2.1 і 4.2.2).

Таблиця 4.2.1 Розрахунок авторського гонорару за оригінальний текст,
за переклад

Вид робіт	Одиниця виміру	Обсяг	Ставка гонорару, грн.	Сума гонорару, грн.
1	2	3	4	5=3 x 4
Оригінальний авторський текст	авт. арк.	5,7	3060	17 442
Переклад	авт. арк.	5,7	2700	15 390
Усього	X	X	X	32 832

Таблиця 4.2.2 Розрахунок художнього гонорару

Елемент графічного оформлення твору	Одиниця виміру	Обсяг	Ставка гонорару, грн.	Сума гонорару, грн.
1	2	3	4	5=3 x 4
Сторінкова ілюстрація	шт	20	500	10 000
Ілюстрація на полях	шт	30	50	1500

Форзац	комплект (ідентичних)	1	300	300
Обкладинка	ілюстрація обкладинки	1	300	300
Усього	X	X	X	12 100

Усього гонорар автору тексту, художнику, перекладачу становить: 17442 +15390+12100=**44932 грн.**

4. 3. Витрати на поліграфічне виконання

Визначаються за оптовими цінами виробника книжкової продукції.

Друкування тексту і виготовлення блоку:

$V_1 = 2030$ грн. – розцінка за 1 умовний друкований аркуш.

$V_{1000} = 420$ грн. – розцінка за друкування накладу та скріплення блоку, за 1000 умовних друкованих аркушевідбитків.

Об'ємні витрати:

$$V_o = O_y * V_1 = 10,08 \times 2\,030 = \mathbf{20\,462 \text{ грн.}}$$

Тиражні витрати:

$$K_{\text{відбитків}} = O_y * T = 10,08 \times 1000 : 1000 = 10,08 \text{ тис. ум. друк. арк. відб.}$$

$$V_t = K_{\text{відбитків}} * V_{1000} = 10,08 \times 420 = \mathbf{4233 \text{ грн.}}$$

V_o — витрати об'ємні

$K_{\text{відбитків}}$ — кількість умовних друкованих аркушо-відбитків V_t — витрати тиражні

Виготовлення форзаців

$V_1 = \mathbf{460 \text{ грн.}}$ – об'ємні витрати незалежно від накладу

$V_{1000} = 105$ грн. – тиражні витрати, за 1000 книг

Тиражні витрати:

$$V_t = T * V_{1000} : 1000 = 1000 \times 105 : 1000 = \mathbf{105 \text{ грн.}}$$

V_t – витрати тиражні

Виготовлення палітурок

$V_1 = 630$ грн. – об'ємні витрати незалежно від накладу

$V_{1000} = 840$ грн. – тиражні витрати, за 1000 книг

Тиражні витрати:

$V_T = T * V_{1000} : 1000 = 1000 \times 840 : 1000 = 840$ грн.

V_T — витрати тиражні

Усього витрати на поліграфічне виконання: 44 079 грн.

Результати розрахунків представлені в табл. 4.3.

Таблиця 4.3. Витрати на поліграфічне виконання

Вид поліграфічних робіт	Об'ємні витрати				Тиражні витрати				Усього об'ємні і тиражні витрати
	О д. ви мі ру	О бс ро бі яг	Ро зц ін гр ка н.	Ус ви тр ьо ат гр го и, н.	О д. ви мі ру	О бс ро бі яг	Ро зц ін гр ка н.	Ус ви тр ьо ат гр го и, н.	
1	2	3	4	5-3+4	6	7	8	9=7+8	10=5+9
Друкування тексту і виготовлення блоку	ум. др. арк.	10,08	2030	20462	1000 ум. др. арк. відб.	10,08	420	4233	24695
Виготовлення форзаців	видання	1	460	460	1000 книг	1,0	105	105	565
Виготовлення палітурок	видання	1	630	630	1000 книг	1,0	840	840	1470
Усього	X	X	X	21 552	X	X	X	5178	26730

4. 4. Вартість паперу, картону, палітурних та інших матеріалів

Обсяг твору в фізичних друкованих аркушах становить:

$192 : 32$ долю арк. = **6** фіз. друк. арк.

Наклад твору: **1 000** примірників.

Фізичний друкарський аркушат становить:

6 фіз. друк. арк. $\times 1\,000 : 1000 = 6$ тис. фіз. друк. арк..

Фізичний друкарський аркушат з урахуванням відходів на технологічні потреби поліграфічного виробництва (8%) становить:

6 тис. фіз. друк. арк. $\times 1,08 = 6,48$ тис. фіз. друк. арк.

Формат видання: 84 x 108/ 32

Папір офсетний масою: 120 гр./м²

Потреба в папері для виготовлення блоків:

Видання буде друкуватися на папері формату 84 x 108 см.

Потреба в папері розраховується за формулою: $P = m \times S \times A / N$,

Де m – маса паперу; (0,12 кг/ м²).

S – площа аркушу; (0,84 x 1,08 м).

A – фізичний друкарський аркушат, тис. фіз. друк. арк.

N – кількість задруковуваних сторін аркушу; (2).

$(0,12 \times 0,84 \times 1,08 \times 6,48) : 2 = 0,358$ тонн.

Витрати на папір для виготовлення блоку розраховуються за формулою:

$$Вп = П \times Ц,$$

де $Ц$ – ціна за тонну паперу, грн.

$0,358 \times 32\,000 = 11\,456$ грн.

Витрати на папір для виготовлення форзаців

На основі довідника технолога-поліграфіста визначаємо, що для видання формату 84 x 108/32 для 1 000 примірників потрібно потрібно 250 аркушів паперу формату 55 x 85 см, масою 120 гр./ м².

Розрахунок кількості аркушів на весь наклад проводимо за формулою:

$K_a = H \times T \times (1 + K_{т.в.})$, де

H – норма витрат аркушів паперу на 1 000 примірників;

T – наклад, тис. прим.;

$K_{т.в.}$ – коефіцієнт технічних витрат.

$K_a = 250 \times 1 \times (1 + 0,027) = 256,75$ аркушів

Потреба в папері для виготовлення форзаців:

$$(256,75 \times 0,84 \times 1,08 \times 0,12) : 1\,000 = 0,027 \text{ тонн.}$$

Ціна за 1 тону паперу $120 \text{ гр/м}^2 = 32\,000 \text{ грн.}$

Витрати на папір для форзаців становлять:

$$0,027 \times 32\,000 = \mathbf{864 \text{ грн.}}$$

Витрати на папір для виготовлення палітурок

На основі довідника технолога-поліграфіста визначаємо, що для видання формату $84 \times 108/32$ для 1 000 примірників потрібно треба 125 арк. паперу формату $60 \times 84 \text{ см}$ і масою 120 гр/м^2 .

Розрахунок кількості аркушів на весь наклад:

$$K_a = H \times T \times (1 + K_{т.в.})$$

$$K_a = 125 \times 1 \times (1 + 0,08) = 135 \text{ аркушів.}$$

$$(135 \times 0,6 \times 0,84 \times 0,12) : 1000 = 0,008 \text{ тонн.}$$

Ціна за 1 тону паперу масою $120 \text{ гр/м}^2 = 32\,000 \text{ грн.}$

Витрати на папір для виготовлення палітурок становлять:

$$0,008 \times 32\,000 = \mathbf{256 \text{ грн.}}$$

Витрати на картон для виготовлення палітурок

На основі довідника технолога-поліграфіста визначаємо, що для видання формату $84 \times 108/32$, на 1 000 примірників потрібно 67 аркушів картону формату $79 \times 108 \text{ см}$, товщиною $1,75 \text{ мм}$ і масою $903,3 \text{ кг/тис. арк.}$

Розрахунок кількості аркушів картону на весь наклад:

$$K_a = H \times T \times (1 + K_{т.в.}), \text{ де}$$

H – норма витрат аркушів картону на 1 000 примірників;

T – наклад, тис. прим.;

$K_{т.в.}$ – коефіцієнт технічних витрат.

$$K_a = 67 \times 1 \times (1 + 0,073) = 72 \text{ аркуші.}$$

Потреба в картоні для виготовлення палітурок:

$$72 \text{ арк.} \times 0,9033 : 1\,000 = 0,065 \text{ тонн.}$$

Ціна за 1 тону картону – $25\,000 \text{ грн.}$

Витрати на картон для виготовлення палітурок становлять:

0,065 т х 25 000 грн. = **1625 грн.**

Результати розрахунків зведені у табл. 4.4

Таблиця 4.4. Вартість паперу, картону, палітурних та інших матеріалів

Матеріал	Потреба, тонн	Ціна за тонну, грн.	Вартість, грн.
Папір для виготовлення блоків	0,358	32 000	11 456
Папір для виготовлення форзаців	0,02	32 800	864
Папір для виготовлення палітурки	0,008	32 000	256
Картон	0, 065	25 000	1625
Усього	0, 451	X	14201

4.5. Загальновидавничі витрати

Включають витрати на обробку та оформлення рукопису і витрати на утримання управлінського апарату видавництва. Розрахунок загальновидавничих витрат проводиться, виходячи з встановлених нормативів та обсягу видання в обліково-видавничих аркушах:

Загальновидавничі витрати:
 $9,4 \times 2100 = 19\,740$ грн.

4. 6. Розрахунок повної видавничої собівартості

Повна видавнича собівартість включає загальну видавничу собівартість і позавиробничі витрати, які приймаються у розмірі 10% від загальної видавничої собівартості. Загальна видавнича собівартість формується з авторського, художнього гонорару, витрат на поліграфічне виконання, вартості паперу, картону, палітурних та інших матеріалів, загальновидавничих витрат, інших виробничих витрат. Результати розрахунків наведені в табл. 4.5.

Таблиця 4.5. Повна видавнича собівартість, ціна видання, грн

№	Стаття витрат	Величина
1.	Авторський гонорар	32 832
2.	Художній гонорар	12 100
3.	Витрати на поліграфічне виконання	26 730
4.	Вартість паперу, картону, палітурних та інших матеріалів	14 201
5.	Загальновидавничі витрати	19 740
6.	Усього (п. 1-5)	105 604
7.	Інші виробничі витрати (5% п. 6)	5 280
8.	Загальна видавнича собівартість (п.6+п.7)	110 884
9.	Позавиробничі витрати (10 % п. 8)	11 088,4
10.	Повна собівартість (п.8+п.9)	121 972,4
11.	Прибуток (20% п. 10)	24 394,5
12.	Відпускна ціна накладу	146 366
13.	Відпускна ціна 1 примірника	146,366

Отже, відпускна ціна примірника видання становитиме 146,366 грн.

4.7.1 Економічні показники. Кількісні показники.

Натуральні, умовно-натуральні показники по виданню представлені в табл. 4.6.

Таблиця 4.6. Натуральні, умовно-натуральні характеристики видання

Показник	Величина показника
Формат (см) і доля аркушу видання	84 x 90/ 16
Обсяг видання, аркушів:	
- обліково-видавничих	9,4
- авторських	5,7
- фізичних друкованих	6
- умовних друкованих	10,08
Наклад, тис. прим	1

4.7.2 Фінансові показники

Проектуються такі фінансові показники випуску видання (табл. 8).

Таблиця 4.6. Фінансові показники випуску видання, грн

Показник	Величина показника
Повна собівартість накладу	121 972,4
Собівартість 1 примірника	121,972
Відпускна ціна накладу	146 366
Ціна 1 примірника	146,366
Прибуток	24 394,5

Висновки до розділу 4

Було підраховано різноманітні економічні показники майбутнього видання, такі як витрати на авторський гонорар, художній гонорар, витрати на поліграфічне виконання, вартість паперу, картону тощо, собівартість накладу і примірника, прибуток тощо.

Економічна доцільність випуску запроектованого видання підтверджується конкурентоздатною ціною, прибутковістю проекту. При рентабельності 20% прибуток від реалізації накладу становитиме 24 394,5 грн.

ВИСНОВКИ

Отже, темою даної магістерської роботи було обрано створення ілюстрованого перевидання твору Олівера Сакса «Чоловік, який сплутав дружину із капелюхом», написаний у 1985 році.

Було проведено кропітку роботу з аналізу попередніх видань, художньо-технічного, поліграфічного та економічного проектування нового видання. Було створено цілісний, придатний до тиражного друку макет видання.

Пильну увагу було приділено верстці книжкового блоку, розробці оригінального дизайну палітурки та супробкладинки, роботі над ілюстративним матеріалом. Крім цього, було створено повноцінну блок-схему поліграфічного виконання видання та прораховано економічні показники тиражу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архітектура книги / Валуєнко Б. В., видавництво «Мистецтво», 1976, 215 с.
2. Типографіка / Рудер Е., видавництво «Світ», 1998, 130 с.
3. Нова типографіка. Посібник сучасного дизайнера / Чихольд Я., видавництво студії Артемія Лебєдєва, 2011, 244 с.
4. Основи теорії дизайну / Розенсон І., видавництво «Пітер», 2006, 224 с.
5. Світ книги. З найдавніших часів до початку XX століття / Немирівський Е., видавництво «Книга», 1986, 200 с.
6. Дизайн: форма і хаос / Ренд П., видавництво студії Артемія Лебєдєва, 2011, 200 с.
7. Модульні системи в графічному дизайні / Мюллер-Брокманн Й., видавництво студії Артемія Лебєдєва, 2013, 204 с.
8. Мистецтво кольору / Іттен Й., видавництво «Аронов», 2008, 196 с.
9. <http://www.ukrbook.net/vidavc.html> – офіційний сайт Книжкової палати України.
10. Професія: ілюстратор / Різ Д., видавництво «Ексмо», 2015, 168 с